Poštni urad 9021 Celovec — Verlagspostamt 9021 Klagenfurt Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt Posamezni izvod 1.50 šil., mesečna naročnina 5 šilingov P. b. b.

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXVIII. Celovec, petek, 28. september 1973 Štev. 39 (1627)

KOROŠKI SLOVENCI ODKLANJAMO

vsakršno obliko ugotavljanja manjšine

V začetku tega tedna je na Dunaju spet zasedala tako imenovana ekspertna komisija, ki jo je kancler Kreisky imenoval lani za obravnavanje vprašanj 3. odstavka člena 7 državne pogodbe. Ker še ni uspelo odstraniti vseh nesoglasij, bo komisija 22. oktobra nadaljevala razpravo, vendar je že zdaj postalo marsikaj znanega, kar se kuha v teh krogih.

Avstriji očitno gre predvsem za to, da bi našla neko pot, po kateri bi ugodila zahtevam nemških nacionalistov po ugotavljanju manjšine, ne da bi zaradi tega povsem zgubila obraz v mednarodni javnosti ter se razkrinkala s svojo protimanjšinsko politiko. Izgleda, da vidijo tako možnost v obliki posebnega povpraševanja, pri katerem bi ugotavljali „družinski jezik" vsega koroškega prbivalstva. Na podlagi takega ugotavljanja bi potem določili, v katerih občinah oziroma krajih naj velja manjšinska zaščita po členu 7. Med razpravo v komisiji je bilo zastopano mnenje, da bi tako ugotavljanje izvajali v krajših presledkih, namreč vsakih pet let, medtem ko predvideva zakon redna ljudska štetja le vsakih deset let. Po časopisnih vesteh pa so v komisiji obravnavali tudi vprašanja nove občinske strukture na Koroškem ter so se strokovnjaki izrekli za to, da je pri izvedbi člena 7 treba upoštevati občinske meje iz leta 1955.

V zvezi z zasedanjem komisije je bilo s strani urada zveznega kanclerja objavljeno, da glede oblike ugotavljanja še ni padla nobena odločitev in da bo komisija zato 22. oktobra nadaljevala tozadevno razpravo. Nato bo svoje zaključke predložila kontaktnemu komiteju, v katerem so predstavniki zvezne in deželne vlade ter osrednjih organizacij koroških Slovencev. Zanimiva je izjava, da bo kontaktni komite obravnaval vsa vprašanja slovenske narodnostne skupnosti, medtem ko ekspertna komisija razpravlja samo o vprašanjih, ki so povezani s 3. odstavkom člena 7 državne pogodbe.

Seja ekspertne komisije je torej spet postavila v ospredje vprašanje ugotavljanja manjšine. Pri tem je vsekakor značilno, da je najnovejši predlog ekspertne komisije prva pozdravila ravno FPÖ. Hkrati je po svojem koroškem predsedniku kot „povsem nesprejemljivo" odklonila teritorialno načelo, v katerem koroški Slovenci po besedi in duhu državne pogodbe vidijo edino sprejemljivo podlago za izvajanje določil člena 7 in zato dosledno odklanjajo vsakršno obliko ugotavljanja manjšine. Stališče svobodnjakov nikakor ne preseneča, saj se FPÖ že vsa leta poleg tako imenovanih „domovinskih organizacij" najbolj odločno zavzema za preštevanje koroških Slovencev.

Novo tudi ni ÖVP-jevsko mnenje v vprašanju ugotavljanja manjšine. Pač pa je treba odločno zavrniti Bacherjevo skoraj že grozilno zahtevo, da mora manjšina pokazati „pripravljenost za kompromise". V konkretnem primeru to namreč pomeni, da bi morali koroški Slovenci sprejeti in morda celo pozdraviti vsiljeno ugotavljanje, s tem pa priznati in potrditi „uspehe", ki jih je dosegla Avstrija s polstoletnim prakticiranjem politike raznarodovanja in neizpolnjevanja mednarodnih obveznosti.

SPÖ se v vprašanju ugotavljanja, v katerem je doslej zavzemala odklonilno stališče, še ni izjasnila. Vendar pa izjava novega predsednika Wagnerja, češ da bodo socialisti skušali v tem vprašanju doseči sporazum z drugima strankama, ob znanih stališčih ÖVP in FPÖ nakazuje možnost, da se bo tudi SPÖ odaljila od svojega dosedanjega načelnega stališča in se v duhu „kompromisne pripravljenosti" znašla na skupni liniji s tistimi, ki hočejo narodnostna vprašanja še naprej obravnavati po stari preizkušeni praksi, ko je v krogu pristojnih poleg vlade in deželnega zbora vedno zavzemal enakopravno in navadno najbolj odločilno mesto Heimatdienst s svojimi priveski. Dejstvo, da je kancler Kreisky konec minulega tedna, takorekoč na predvečer zasedanja ekspertne komisije, sprejel predsednika Heimatdiensta, v tej zvezi vsekakor dobiva posebno obeležje.

Obsodba zločina na Robežu

„Zvezna vlada najostreje obsoja razstrelitev spomenika na Robežu na Koroškem ter poziva Avstrijce in Avstrijke, naj se vzdržijo vsega, kar bi utegnilo skaliti notranji mir naše države."

Tako je rečeno v izjavi, s katero je zločin na Robežu obsodila avstrijska zvezna vlada, ki se je hkrati zahvalila varnostnim organom, ker so „hitro razjasnili zločin na Robežu".

Posebno izjavo je v zvezi z atentatom na partizanski spomenik sprejela tudi koroška deželna vlada, ki je poudarila:

„Deželna vlada obsoja to neodgovorno, iz duha nestrpnosti porojeno dejanje. Take nasilne akcije morajo pri vseh demokratično mislečih poštenih Koroščih izzvati odklanjanje. V skrbi za ohranitev mirnega razvoja naše dežele apelira koroška deželna vlada na razsodnost naših deželanov obeh narodnostnih skupnosti in na njihovo zavest odgovornosti."

SLOVENSKA VLADA POUDARJA:

Avstrija bi morala izvršiti svoje mednarodne obveznosti

Izvršni svet SR Slovenije je prejšnji teden na svoji seji razpravljal o zločinskem atentatu na partizanski spomenik na Robežu pri Apačah ter izrazil globoko ogorčenje zaradi razstrelitve spomenika, ki simbolizira prvi spopad med partizani in enotami SS na Koroškem. V svoji izjavi izvršni svet SRS poudarja:

Ta zločin ponovno potrjuje, da so v republiki Avstriji, kljub drugačnemu zatrjevanju avstrijskih oblasti, na delu organizirane velikonemške in neonacistične sile. Te sile kontinuirano delujejo proti sožitju slovensko in nemško govorečega prebivalstva na Koroškem, zoper dobre sosedske odnose med Jugoslavijo in Avstrijo in nasprotujejo sodobnim tokovom demokratizacije in sodelovanja med evropskimi narodi in državami. S terorističnimi akti, nasiljem in sistematično gonjo zoper slovensko manjšino in Jugoslavijo si neonacistične in velikonemške sile prizadevajo v tem delu Evrope ustvariti žarišče nemira in nestrpnosti.

Izvršni svet pričakuje, da bodo avstrijske oblasti ostro kaznovale povzročitelje in organizatorje tega zločina ter bodo storile odločne korake, da se takšna nasilna dejanja ne bodo več dogajala. Republika Avstrija bi morala izvršiti svoje mednarodne obveznosti in v skladu z državno pogodbo onemogočiti delovanje velikonemških in neonacističnih sil ter ustvariti primerno vzdušje, ki bo zagotovilo vsestranski razvoj slovenske manjšine ter konstruktivne odnose med dvema državama.

Z zločinskim atentatom na partizanski spomenik na Robežu in sploh z nevarnim razvojem na Koroškem se je na seji v ponedeljek bavila tudi komisija skupščine SR Slovenije za vprašanja mednarodnih odnosov. Pridružila se je protestom slovenske javnosti v zvezi z atentatom na spomenik na Robežu in podprla tozadevno izjavo izvršnega sveta SR Slovenije (ki jo posebej objavljamo zgoraj — op. ured.).

Na seji skupščinske komisije je bilo poudarjeno, da je komisija skupščine SRS za vprašanja mednarodnih odnosov že večkrat opozorila na delovanje neonacističnih in Jugoslaviji sovražnih sil na Koroškem; robeški primer žal kaže, da so bile avstrijske oblasti premalo odločne pri ukrepanju zaper te sile in da je zaradi tega nastalo v deželi ozračje, v katerem so taka nasilna dejanja možna.

Združeni narodi – vest človeštva

Na sedežu OZN v New Yorku se je pred kratkim začelo letošnje 28. zasedanje Združenih narodov. Kakor že tolikokrat v svoji zgodovini, tako ima skupščina tudi letos na dnevnem redu zelo veliko vprašanj; dnevni red obsega več kot sto točk, med katerimi je precej takih, ki so posvečene najvažnejšim problemom današnjega sveta.

Mimo razprav o Bližnjem vzhodu, o razorožitvi, o rasni diskriminaciji, o dekolonizaciji, o boju proti lakoti, o razvoju zaostalih delov sveta in o vseh drugih vprašanjih, ki leto za letom zaposlujejo Združene narode, bo tokrat posebno važna obravnava vprašanja, kako okrepiti svetovno organizacijo samo ter povečati njeno učinkovitost.

Vsi predstavniki držav članic OZN so si namreč enotni v mnenju (da ne rečemo obtožbah), da ta doslej najbolj množična organizacija na svetu kljub svojemu obsegu, kljub svoji reprezentativnosti ni dovolj učinkovita. Naj v tej zvezi kot posebno značilen primer omenimo Bližnji vzhod: varnostni svet Združenih narodov je sprejel že celo vrsto resolucij, s katerimi je obsodil agresivnost Izraela proti arabskim deželam ter zahteval umik izraelskih čet z arabskih ozemelj; toda Izrael se je na vse te zahteve enostavno požvižgal in slej ko prej nadaljuje svojo „politiko sile".

Glede pomanjkljive učinkovitosti Združenih narodov so si torej vsi edini. Ko pa se postavi vprašanje, kje so vzroki te neučinkovitosti, so mnenja povsem drugačna, različna. Ko se spregovori o predlogih, kako sedanje pomanjkljivosti odstraniti, tedaj pa sploh ni najti niti približnega skupnega imenovalca.

Resnične vzroke te „bolezni" Združenih narodov je treba iskati v ustroju in predvsem v dosedanji praksi svetovne organizacije. Dolgo let je bila OZN le inštrument zunanje politike Amerike, nekaj časa pa so bili govorni odri Združenih narodov nekakšna javna tribuna hladne vojne. Ko so s sprejemom številnih novoosvobojenih azijskih in afriških dežel ostali Amerika in njeni zavezniki v manjšini, tako da Amerika zdaj ne more več izvajati vsega, kar hoče in želi, kot je to počela prej, se je njen odnos do OZN nekoliko „ohladil". V dobi vietnamske vojne pa se je ta ohladitev spremenila celo v sovraštvo, ko je večina članic Združenih narodov bila proti tej vojni in je posredno ali neposredno obsojala napadalca — Ameriko.

Današnji odnos Amerike do Združenih narodov se zrcali med drugim tudi v tem, kako je ameriški tisk „pripravil" ameriško javnost na letošnje zasedanje glavne skupščine. Tako je na primer znani newyorški dnevnik „New York Times" v nadaljevanjih pisal o OZN na način, ki spominja na taktiko „primite tatu". Omenjeni list je namreč kritiziral Združene narode, da jim ni uspelo uspešno reševati osnovnih problemov človeštva, kot so predvsem vojna in pomanjkanje; toda pri tem list glavnega krivca ni iskal v Ameriki, marveč je krivdo očital malim deželam, ki imajo zdaj večino v svetovni organizaciji.

Te v glavnem male dežele, ki jih zaradi njihove politike neuvrščenosti imenujejo tudi „tretjo silo", danes res predstavljajo večino v OZN in se zavedajo pomanjkljivosti svetovne organizacije. Zato ne ostajajo pri ugotovitvah, kritikah in obtožbah, marveč hočejo, da bi OZN postala res učinkovita organizacija, ki bi ne dopuščala, da se njeni sklepi ignorirajo. Vendar pa je nadaljnja usoda Združenih narodov tudi kljub spremenjenim večinskim razmeram v veliki meri odvisna od velesil, ki nepopolnost OZN sicer prav tako kritizirajo, toda medsebojne spore in pereč svetovne probleme rešujejo mimo Združenih narodov.

Potrebna učinkovitost svetovne organizacije bo zagotovljena šele tedaj, ko se bodo vsi zavedali, da je reševanje mednarodnih problemov naloga Združenih narodov in nikogar drugega.

„LE VKUP,
LE VKUP,
UBOGA GMAJNA . . ."

Koroški Slovenci

bomo dne 14. oktobra 1973 ob 14. uri v Globasnici proslavili 400- in 500-letnico

KMEČKIH PUNTOV NA KOROŠKEM

Na sporedu bodo:

- **GODBA NA PIHALA**
- **SLAVNOSTNA GOVORA**
- **RECITACIJE**
- **NASTOP PEVSKIH ZBOROV**
- **DRUŽABNO SREČANJE**

K obilni udeležbi vabita

NARODNI SVET KOROŠKIH SLOVENCEV

ZVEZA SLOVENSKIH ORGANIZACIJ NA KOROŠKEM

Zločin na Robežu je sprožil

širok val ogorčenja in odločnih protestov

Eksplozija, ki je v noči od 15. na 16. september vrgla v zrak partizanski spomenik na Robežu pri Apačah, je sprožila širok val ogorčenja in odločnih protestov. Zločin, ki so ga varnostne oblasti na Koroškem skušale prikazati kot „spontano dejanje" treh „pijanih" storilcev, splošno obsojajo kot nov primer teroristične aktivnosti fašistično-nacionalističnih sil. Te sile ob tolerantnem zadržanju ali celo podpori pristojnih oblasti ter ob omalovaževanju s strani odgovornih političnih krogov vedno bolj predrzno dvigajo glave in tako v čedalje večji meri predstavljajo resno nevarnost za demokratični razvoj v Avstriji.

Na to nevarnost so v svojem protestu opozorili tudi nacionalistični borci za svobodo, ki so atentat na partizanski spomenik na Robežu imenovali **strahopeten in prostaški napad ter izrazili pričakovanje, da bodo varnostne oblasti zdaj najostreje ukrepale proti tem nacističnim elementom.**

V Jugoslaviji so posebno ostro protestirali bivši borci narodnoosvobodilne vojne. Tako je mestni odbor ZZB NOV Zagreba poslal zveznemu sekretariatu za zunanje zadeve v Beogradu pismo, v katerem poudarja, da čez 30 tisoč borcev, ki žive v Zagrebu, obsoja fašistično dejanje na Koroškem. **„Z uničenjem spomenika padlim partizanom na Koroškem fašistični zločinci napadajo in žalijo vse narode Jugoslavije in udeležence narodnoosvobodilne borbe, kajti mi smo zainteresirani, da naši bratje, ki živijo v Avstriji, uživajo iste pravice, kot jih uživajo nacionalne manjšine v naši domovini."** Predsedstvo RO ZRVS Srbije pa je v svojem protestu poudarilo, da pričakuje od avstrijskih oblasti in prav tako tudi od naprednih sil v Avstriji, da v interesu dobrih sosedskih odnosov najodločneje ukrepajo proti storilcem.

Mednarodna federacija borcev odporniškega gibanja (FIR), ki združuje milijone bivših borcev in žrtev fašizma iz 21 držav, je vest o zločinu na Robežu sprejela „z gnusom in ogorčenjem".

Mariborska občinska skupščina je poslala izvršnemu svetu SR Slovenije protestno pismo, v katerem odborniki najodločneje obsojajo zadnji zločin nacistično šovinističnih elementov na Koroškem. Pozvali so slovensko vlado, naj zahteva od srekretariata za zunanje zadeve, da protestira pri avstrijski vladi. Pri tem naj posebej opozori na določilo avstrijske državne pogodbe, po katerem je Avstrija dolžna varovati spomenike padlim bojevnikom zavezniških vojsk v minuli vojni. **„Ker pa je razstrelitev spomenika na Robežu del stopnjevanja nacionalističnega oziroma neonacističnega nasilja nad slovenskim življem na Koroškem in ker je le uvod v ‚vročo koroško jesen', ki jo napovedujejo koroški nemški nacionalisti, pozivamo pristojne zvezne organe, naj zahtevajo od avstrijske vlade, naj zavaruje naše ljudi na Koroškem pred nadaljnjim nasiljem."**

Mestna konferenca Zveze mladine Slovenije v Ljubljani je v zvezi z zločinom na Robežu poslala avstrijskemu generalnemu konzulatu v Ljubljani protestno pismo, v katerem poudarja, da kontinuiteta terorističnih napadov na avstrijskem Koroškem zoper obstoj slovenske manjšine zastavlja vprašanje o dokončni zmagi nad fašističnimi silami. **„Razstrelitev spomenika na Robežu je najbolj brutalen napad ne samo na veličino in junaški boj padlih partizanov, temveč tudi na obstoječe protifašistične in napredne sile v Avstriji; to je ofenziva najbolj mračnih sil na meddržavne odnose med Avstrijo in Jugoslavijo, ofenziva zoper svetonvi mir in sožitje med narodi."** Zlasti mladina obsoja odnos avstrijskih oblasti do dogodka na Robežu, ko ga zavijajo v apolitično meglo in ga prikazujejo kot kriminalno dejanje skupine pijančkov, ki se niso zavedali svojega gnusnega početja. **„Tak odnos do političnih dogodkov je lahko samo vzpodbuda za nadaljnjo ekspanzijo nacistično-fašističnih sil v Avstriji in vsem svetu. Zato najostreje obsojamo teroristično dejavnost fašističnih sil na avskirjskem Koroškem in mlahav ter neobjektiven odnos pristojnih avstrijskih organov do pričujočih dogodkov."**

Avstrijska študentska zveza je atentat na partizanski spomenik na Robežu obsodila kot **rezultat dolgoletnega desnoradikalnega spletkarjenja na Koroškem ter v tej zvezi zahtevala prepoved koroškega Heimatdiensta.**

Družbenopolitične organizacije in skupščine občin s področja Koroške (Slovenija) so poslale protestna pisma avstrijskemu generalnemu konzulatu v Ljubljani ter izvršnemu svetu SR Slovenije. Zahtevajo, da avstrijske oblasti storilce takoj najostreje kaznujejo. Spomenik je treba obnoviti ter poskrbeti, da se kaj podobnega ne bi nikdar več zgodilo, koroškim Slovencem pa je treba zagotoviti vse pravice, ki jim gredo po državni pogodbi. Občinski odbor Zveze borcev prostovoljcev za severno mejo v Radovljici pa je prav tako izrazil oster protest ter zahteval najstrožjo kazen krivcev in postavitev novega spomenika.

Vorgriffe auf heißen Herbst?

Das Denkmal, das in der Nacht auf Sonntag in dem Kärntner Ort Robesch gesprengt wurde, sollte an die Partisanen erinnern, die gegen Hitler gekämpft haben. Seine Trümmer erinnern nun daran, daß Österreich 28 Jahre nach Hitler von nationalem Ungeist noch immer nicht frei ist. Nur wenn man mit aller Macht die Augen vor der Kärntner Realität verschließen will, kann man behaupten, das Attentat von Robesch sei eine Einzelaktion gewesen, kann man sich damit trösten wollen, es handle sich lediglich um eine b'soffene G'schicht, ins Werk gesetzt von ansonsten zutiefst toleranten Mitmenschen, die im Wochenendrausch ein Gesicht zeigen, hinter dem sie sich nach der Ausnüchterung selbst nicht mehr kennen. Der Alkohol hat hier offenbar nur den Geist beflügelt, der schon hinter den bisherigen antislowenischen Handlungen stand, und die Hemmungen geseitigt, dafür auch Spregstoff einzusetzen. Er ist, wie immer man es wendet, nicht geeignet, die Täter zu entschuldigen. So betrunken waren sie nicht, daß sie noch fachmännisch mit der Ladung ugehen konnten. Aber auch wären sie gewesen: Was sogar schon im Straßenverkehr als verwerflich gilt, ist es in der politischen Auseinandersetzung um so mehr.

Selbst wenn Hinweise auf Hintermänner oder auf eine Organisation bislang nicht gefunden wurden — was noch gar nichts besagt —, ist es eine Verniedlichung, nach allem, was im letzten Jahr geschehen ist, von einer Aktion einzelner zu sprechen. Zumindest dem Geist nach war es keine Einzelaktion, sondern eine Handlung, die sich leider nur zu gut in das Bisherige einfügt. Nachdem die slowenischen Ortstafeln gestürmt sind, kommen die Denkmäler dran. So einfach, wie der Obmann des Kärntner Heimatdienstes es sich macht, kann Verantwortung nicht abgeschoben werden. Er distanziert sich jetzt zwar von der Gewalt, will aber mit „legalen, demokratischen Mitteln gegen eine Slowenisierung Kärntens" kämpfen. Wer in dem (vertraglich gesichterten) Schutz der Minderheit und dem ohnedies späten Versuch seiner Durchsetzung eine „Slowenisierung" sieht, wählt schon in seinen Formulierungen Mittel, die geeignet sind, den Herbst heiß zu machen. Er könnte sehr heiß werden, wenn er schon mit Spregstoffanschlägen beginnt. Es sei denn, die Explosion von Robesch weckt im letzten Augenblick doch noch die Vernunft.

Günter Traxler
(Arbeiter-Zeitung, Wien, 18. 9. 1973)

Izziv zaveznikov

Zgodilo se je v nedeljskih jutranjih urah: pred dvema tednoma odkriti spomenik padlim partizanom v vasi Robež pri Apačah so doslej „neznane" osebe, od katerih je tri žandarmerija že prijela, vrgle z eksplozivom v zrak. Spomenik, na katerem je pisalo: „Na Koroškem je bila na tem mestu prva bitka slovenskih partizanov z nemškimi nacističnimi enotami!"

Že dolge tedne je koroški velikonemški, šovinistični tisk pripravljal javnost na taka dejanja. Kot izhodišče mu je rabil odločen protest koroških Slovencev in slovenske ter jugoslovanske javnosti zoper postavitev spomenika tako imenovanim „odvlečenim" pri mostu čez Krko ob cesti med Velikovcem in Celovcem, ki ga nameravajo odkriti 10. oktobra, ob obletnici plebiscita, in ki je izrazito protislovensko in protijugoslovansko usmerjen.

Na veliko zgodovinsko nespodbitno resnico, ki so jo na Koroškem povsem pozabili, v Avstriji pa vse bolj pozabljajo, so opozorili govorniki ob odkritju spomenika pri Apačah, kakor tudi slovenski ter jugoslovanski tisk: da so partizanske enote, kjerkoli so se bojevale, bojevale tudi kot sestavni del zavezniške, protinacistične fronte za svobodo vsega človeštva, pa torej tudi Avstrije. Brez protinacističnega boja, v katerem so kot avstrijski državljani sodelovali tudi koroški Slovenci, bi tudi ne bilo neodvisne, nevtralne Avstrije.

Bila bi kvečjemu nacistična provinca. Kaže, da prav tak zgodovinski razvoj mnogim na Koroškem ne ustreza, ker so bili tako vneto vpreženi v nacistične ideološke, genocidne in „übermenschenske" načrte. Vse tisto, kar dodajajo v protislovenski in protijugoslovanski kampanji po podpisu državne pogodbe, ko je avstrijska južna soseda priznala meje iz časov prve republike, so v bistvu samo mačje solze, za katerimi se skrivajo žalostinke za izgubljenimi nacističnimi časi. To velja tudi za „obrambni boj", za „koroško rodoljubnost" kot nekakšen specifikum v okviru avstrijskega rodoljubja in za „jugoslovanski zasedbi" Koroške, saj je vsakomur jasno, da so se jugoslovanski vojaki pojavili na tem ozemlju vedno le takrat, ko meja — po krivdi drugih, ne Jugoslavije — sploh na Karavankah ni bilo . . .

Heimatdienstovski krogi so zadnje čase odločne zahteve in manifestacije koroških Slovencev po reševanju odprtih manjšinskih vprašanj namerno razpihovali s svojevrstnimi komentarji, ki naj bi „dokazovali" slovensko „nepomirljivost", „agresivnost" in „nacionalizem". Šli so celo tako daleč, da so eno samo mnenje, izraženo v tedniku Profil, češ da se ne bi smeli čuditi, če bi izzivalni spomenik ob Krki, ki ga postavljajo koroški „brambovci", zletel v zrak, ocenili kot grožnjo.

Pa so ti krogi, čeprav bodo uradno spet vse zanikali, posegli sami po takih „priporočilih". Vendar se to ni zgodilo prvič. Spomenik pri Št. Rupertu pri Velikovcu priča o tem, prav tako več deset primerov onečaščenja partizanskih spomenikov na pokopališčih. To pa so zločini, naperjeni tudi proti zaveznikom, proti obveznosti, ki jo je Avstrija svečano sprejela v državni pogodbi: da bo te spomenike varovala. Zato tako ravnanje ne sme ostati samo ob formalnem protestu ne glede na to, kako bodo uradno najnovejši zločin pojasnili, posebno še, ker doslej krivcev preprosto nikoli „niso našli" . . .

Srečko Panič
(Večer, Maribor, 17. 9. 1973)

PO ŠIROKEM SVETU

SANTIAGO. — V sedemdesetem letu starosti je umrl znani čilski pesnik Pablo Neruda, ki je leta 1971 za svoje književno delo, „s katerim je oživil usode in sanje nekega kontinenta", prejel Nobelovo nagrado. Poleg tega je Neruda prejel mednarodno mirovno nagrado, Leninovo nagrado in razna druga visoka priznanja. Velik del svojega življenja je posvetil diplomatski službi ter je svojo domovino zastopal v raznih deželah, med drugim tudi v Španiji, kjer se je v državljanski vojni pridružil republikanskim silam v boju proti Francu. Po drugi svetovni vojni je postal član komunistične partije, ki ga je leta 1969 imenovala za svojega kandidata pri predsedniških volitvah, vendar pozneje njegovo kandidaturo spet umaknila, ko so se napredne stranke sporazumele, da kot skupnega kandidata postavijo Allendeja (kateri je bil potem tudi izvoljen ter je pred dvema tednoma postal žrtev državnega udara fašistične vojaške junte).

BEOGRAD. — Ta teden biva na uradnem obisku v Jugoslaviji predsednik sovjetske vlade Aleksej Kosigin, ki ga je ob prihodu v Beograd sprejel predsednik zveznega izvršnega sveta Džemal Bijedič. Obisku pripisujejo v mednarodni javnosti izreden pomen. Glede sovjetsko-jugoslovanskih razgovorov je bilo rečeno, da bodo v prvi vrsti obravnavali bilateralna vprašanja, poleg tega pa tudi važne in pereče mednarodne probleme. Predsednika sovjetske vlade je sprejel tudi predsednik Tito.

BUENOS AIRES. — Nekdanji argentinski diktator Peron, ki se je letos vrnil iz dolgoletnega izgnanstva v Španiji, je pri nedeljskih predsedniških volitvah zabeležil prepričljiv uspeh, ko je dosegel 61,28 % glasov. Tako se je točno 18 let po zrušitvi njegovega režima s strani vojske znova vrnil na oblast in bo 12. oktobra spet postal predsednik Argentine. Glavni Peronov nasprotnik pri volitvah, desničarski vodja radikalne stranke Balbin, je dobil 24,58 % glasov. Za položaj podpredsednika je tokrat kandidirala Peronova žena Isabellita, ki bo kot prva ženska v zgodovini Argentine zavzemala ta visoki položaj. Zanimivo je, da je kandidaturo Perona podpirala tudi argentinska KP.

ŽENEVA. — Organizacija OZN za izobraževanje, znanost in kulturo (UNESCO) ugotavlja v svojem poročilu za leto 1970, da porabi današnji svet iz leta v leto za oborožitev več sredstev kot za izobraževanje. Kot dokaz poročilo navaja, da so v navedenem letu porabili na svetu (brez Kitajske, Severne Koreje in Severnega Vietnama) za vojaške namene 197 milijard dolarjev, za izobraževanje pa 161 milijard. Na stroške za oboroževanje odpade 6,4 % svetovnega bruto nacionalnega proizvoda, na stroške za izobraževanje pa le 5,2 %. Tudi dežele v razvoju trošijo čedalje več za vojaške namene, namreč 3,5 % bruto nacionalnega proizvoda, medtem ko za izobraževanje porabijo 3,4 %. V arabskih deželah pa je razmerje posebno neugodno, saj znaša 7,3 % za oboroževanje in le 5,2 % za izobraževanje.

BRUSELJ. — Zunanji ministri držav članic Evropske gospodarske skupnosti so pozdravili pobudo generalnega tajnika SEV (skupnost za gospodarsko sodelovanje vzhodnoevropskih dežel — op. ured.) Fedajeva za navezavo novih odnosov med obema gospodarskima organizacijama. Sedanjemu predsedniku ministrskega sveta EGS so naročili, naj obvesti tajnika SEV o „zanimanju" evropske skupnosti, vendar so pri tem naglasili, da je vprašanje treba še podrobneje proučiti.

SANTIAGO. — Novi vojaški režim v Čilu nadaljuje z brezobzirnim zasledovanjem in zatiranjem naprednega političnega gibanja v deželi. Po vesteh iz Čila se nadaljujejo množične aretacije naprednih politikov in pristašev naprednih strank, na veliko zažigajo napredno literaturo, število umorjenih nasprotnikov državnega udara pa gre menda že v tisoče. V tem smislu je tudi mednarodna liga za človekove pravice naslovila na varnostni svet zahtevo, naj pozove novi čilski režim k spoštovanju načel deklaracije o človekovih pravicah. Medtem pa se po svetu nadaljujejo protestna zborovanja proti fašistični diktaturi v Čilu ter solidarnostne manifestacije s čilskim ljudstvom in njegovem boju za svobodo in demokracijo.

ŽENEVA. — Amerika in Sovjetska zveza sta v ponedeljek obnovili pogovore o omejitvi strateškega oboroževanja (SALT). Po prvi fazi teh pogovorov, ki so potekali v Helsinkih in na Dunaju, so sklenili začasen petletni sporazum o ofenzivnih izstrelkih ter sporazum o defenzivnih antibalističnih projektilih. Zdaj pa pripravljajo menda nov vseobsežen sporazum o omejevanju ofenzivnega strateškega jedrskega orožja.

Razstrelitev partizanskega spomenika

pomeni pljuvanje na vse, za kar so se borili svobodoljubni narodi

„Razstrelitev spomenika protifašističnim borcem — to ni samo žalitev slovenskega naroda, to je tudi pljuvanje na vse, za kar so se bojevali svobodoljubni narodi v drugi svetovni vojni. Taka dejanja so zametki tistih mračnih sil v svetu, ki poskušajo zaustaviti napredek in ovirati prizadevanja za nove, demokratične odnose v mednarodnem življenju."

Tako je na nedeljski proslavi v Cerknem, kjer so se spominjali 30-letnice vstaje primorskega ljudstva, poudaril sekretar CK ZKS Franc Šetinc, ko je govoril o zadnjih dogodkih na Koroškem. Govoreč o vsestranskem sodelovanju na jugoslovansko-italijanski meji, je naglasil, da je tako sodelovanje skupen boj proti različnim iredentističnim silam, ki poskušajo skaliti odnose med Italijo in Jugoslavijo ter vneti nemir in negotovost ob meji.

„Dejavnost teh sil je naperjena tudi proti sedanjim pozitivnim procesom v Evropi in se povezuje s tistimi v Avstriji, ki ob mnogo večji popustljivosti oblasti divjajo in strahujejo Slovence na Koroškem na način, kakor so to počenjali nacisti in fašisti pred desetletji. Demokratična in kulturna javnost ne sme dovoliti, da sile velikonemškega nacionalizma vržejo temno senco na vstopnico, ki jo je Avstrija dobila za vstop v skupnost združenih narodov tega sveta."

Ob 30-letnici vstaje primorskega ljudstva je bilo minulo soboto v Novi Gorici srečanje primorskih partizanskih učiteljev. Na tem prvem povojnem srečanju, kjer se je zbralo okoli 350 partizanskih učiteljev, med njimi okrog 40 takih, ki sedaj poučujejo na slovenskih šolah v Italiji, je bilo med drugim povedano, da je med narodnoosvobodilno borbo delovalo v izjemno težkih organizacijskih in materialnih pogojih 315 partizanskih šol z več kot 430 učitelji in 15.000 učenci, poleg tega pa še nad 30 krožkov, v katerih so odrasli spoznavali slovenski knjižni jezik.

Na srečanju so primorski partizanski učitelji sprejeli resolucijo, s katero so protestirali proti zatiranju slovenske besede v Beneški Sloveniji in na Koroškem, posebej pa obsodili oživljanje fašizma in rušenje spomenikov na Koroškem.

Prav tako v soboto je bila v Starih žagah ob vznožju Partizanskega Roga proslava 30-letnice ustanovitve partizanskih radiodelavnic. Ob tej priložnosti so odkrili spominsko ploščo, posvečeno nastanku tovarne Iskre v Kranju, ki se je rodila med narodnoosvobodilno borbo. Slavnostni govornik, predsednik združenja borcev Iskre Franc Križnar, je v svojem govoru ostro obsodil tudi dogodke na Koroškem ter poudaril:

„Na tem zgodovinskem mestu se spominjamo tudi naših koroških bratov, ki v Avstriji po zmagovito končani drugi svetovni vojni še vedno vodijo boj za svoje zakonite narodnostne pravice, ki jim pripadajo po sklenitvi meddržavne pogodbe z republiko Avstrijo. Ostro obsojamo gonjo proti slovenskemu življu v Avstriji, ki se kaže tudi v nasilnih akcijah, kot je razstrelitev partizanskega spomenika v Robežu. S tega mesta zahtevamo, da organizatorje te in podobnih akcij kaznujejo in onemogočijo oživljanje fašizma v Avstriji."

Osrednja proslava 30-letnice ljudske vstaje na Primorskem je bila minulo nedeljo v Kopru, kjer so bili navzoči tudi najvišji predstavniki družbeno-političnega življenja Slovenije. Na prireditvi je govoril podpredsednik zveznega izvršnega sveta SFR Jugoslavije dr. Anton Vratuša, ki je posebej naglasil prijateljsko sodelovanje na jugoslovansko-italijanski meji. Jugoslavija se stalno zavzema za dosledno izvajanje take politike v praksi, je dejal dr. Vratuša, z zadovoljstvom pa lahko ugotovimo, da se za isto politiko potegujejo tudi odgovorni krogi sosednje Italije.

„Ugotavljamo pa na žalost tudi," je poudaril podpredsednik jugoslovanske vlade, „da tak pozitiven razvoj nikakor ne gre v račun neofašističnim in iredentističnim silam, ki izzivajo nemire in sejejo nezaupanje, **podobno kot neonacistični in velikonemški krogi na naši severni meji. Bila bi velika iluzija, če bi smatrali, da gre tu za resnično zaščito nacionalnih interesov. Po svojih ciljih in objektivnih posledicah so to aktivnosti, ki zlorabljajo iskrena nacionalna čustva za svoje antisocialistične in antidemokratske cilje in zato predstavljajo nevarnost ne samo za prijateljske odnose, ampak tudi za mir in varnost v širših razmerjih in ne samo na tem področju. Zato se jim je treba odločno zoperstaviti, kjerkoli se pojavijo in pod kakršnokoli krinko delujejo."**

V svojem govoru je dr. Vratuša omenil tudi politiko neuvrščenosti ter poudaril, da Jugoslavija to politiko uveljavlja zlasti tudi do sosednih držav. Vsi vemo, je naglasil, da se politika dobrega sosedstva, miroljubne koeksistence in aktivnega sodelovanja najkonkretneje preverja prav v odnosih s sosedi. Jugoslavija je odprta za vse oblike enakopravnega sodelovanja, za vsestransko izmenjavo dobrin in za široke komunikacije ljudi z ene in druge strani meje. **„Posebno vlogo v zvezi s tem pa imajo narodnostne manjšine. Znana je želja Jugoslavije, naj bi manjšine povsod bile most zbliževanja med sosednimi deželami. Da pa bi narodnostne manjšine v resnici lahko opravile tako vlogo, morajo imeti pogoje za enakopraven in samostojen razvoj kot etnična skupnost."**

Zlobno potvarjanje dejstev

ne prispeva k reševanju problemov

Pred odhodom na zasedanje glavne skupščine OZN v New Yorku je avstrijski zunanji minister dr. Kirchschläger povedal, da se bo ob tej priložnosti sešel tudi z jugoslovanskim ministrom Miničem, s katerim bosta razpravljala o bilateralnih vprašanjih, med drugim tudi o manjšinskem problemu. Kirchschläger je pri tem naglasil: „Po vsem, kar vemo o najnovejših razgovorih koroških Slovencev z zunanjim ministrom Miničem, smo prepričani, da je Beograd zainteresiran za stvarno proučitev odprtih vprašanj."

Jugoslovanski tisk je to izjavo objavil na vidnem mestu, ker pač odgovarja načelom jugoslovanske politike in še posebej stališču zveznega sekretarja za zunanje zadeve Miniča, ki je v razgovoru z zastopniki slovenskih organizacij naglasil pričakovanje, da bodo „neposredni stiki med avstrijsko vlado in predstavniki koroških Slovencev utrli pot do rešitve v duhu določil državne pogodbe."

Toda kaj je iz tega napravil avstrijski tisk? Izjavo ministra Miniča je zlobno izkrivil, češ da smatra Jugoslavija manjšinsko vprašanje za „izključno notranjo zadevo" Avstrije, da se odpoveduje nadaljnji internacionalizaciji koroškega vprašanja itd. Kot poseben „dokaz" za novi „spravljivejši duh" v Beogradu pa je navedel, da je jugoslovanski tisk Kirchschlägerjevo izjavo objavil na prvih straneh.

Treba je priznati, da so pri avstrijskih listih res pravi mojstri v potvarjanju. Vprašanje je le, koliko to prispeva k razreševanju odprtih problemov.

Oblasti s svojim zadržanjem

dajejo potuho fašistično-nacionalističnim silam

S svojim zadržanjem ob zločinskem atentatu na partizanski spomenik na Robežu so varnostne oblasti spet enkrat zelo jasno in prepričljivo demonstrirale svoj odnos do obveznosti in dolžnosti, ki jim jih nalagajo ustava, zakoni in državna pogodba. Mislimo namreč odnos do določil, po katerih je Avstrija dolžna preprečiti sleherno nacistično dejavnost in obujanje neonacizma.

Že samo dejstvo, da so varnostne oblasti tokrat „izsledile" storilce, je naravnost sumljivo ob izkušnjah, ki jih imamo s temi oblastmi ob neštetih drugih napadih na koroške Slovence in njihove ustanove, na partizanska grobišča, na slovenske oziroma dvojezične napise in ob raznih drugih pojavih, ki očitno dokazujejo obstoj in delovanje neonacističnih sil. Toda oblasti so tudi takoj pokazale, zakaj so bile tokrat tako „uspešne": zločinsko dejanje treh tako policiji kakor tudi javnosti znanih protislovenskih nestrpnežev so skušale prikazati kot „spontano akcijo" „pod vplivom alkohola".

Kdor verjame taka „pojasnila", mora biti res zelo omejen kdor pa jih širi oziroma daje, mora za to imeti povsem določene vzroke in namene. Tako ravnanje namreč pomeni zavestno prikrivanje resnice, pomeni zavajanje javnosti, pomeni predvsem potuho fašistično-nacionalističnim silam! Zato so povsem upravičena naslednja vprašanja:

■ Zakaj varnostni organi niso preprečili zločin na Robežu, ko so vendar že dve uri prej zvedeli za tozadevne načrte in priprave storilcev?

■ Zakaj so oblasti zločinsko dejanje omalovaževalno prikazale kot „spontano akcijo pijanih posameznikov", ko pa so jim bili tokratni storilci že znani od lanskoletnih pogromov na dvojezične napise?

■ Zakaj je bilo v uradnem poročilu zanikano politično ozadje zločina, ko so nacionalistične organizacije in tisk vendar že tedne s svojim hujskanjem pripravljali „teren" za tako dejanje?

S takimi in podobnimi vprašanji bi lahko še nadaljevali, kajti okrog varnostnih oblasti na Koroškem je marsikaj takega, kar bi bilo treba razjasniti. Predvsem pa bi bilo zanimivo in v interesu zakonitosti ter pravne ureditve potrebno zvedeti, kdo je tisti, ki oblastem daje navodila za takšno zadržanje. Kajti na dlani je, da za takim ravnanjem tiči določen sistem; ravno to pa je tisto, kar povzroča resno zaskrbljenost za nadaljnji razvoj v deželi.

LANI SO VARNOSTNI ORGANI IGRALI VLOGO „STRAŽARJEV", KO SO HORDE NACIONALISTIČNIH IN FAŠISTIČNIH VANDALOV POBIJALE DVOJEZIČNE NAPISE!

LETOS SKUŠAJO VARNOSTNE OBLASTI ZLOČINSKE ATENTATORJE NA PARTIZANSKI SPOMENIK BRANITI PRED ZASLUŽENO KAZNIJO S TEM, DA JIH PROGLASIJO ZA PIJANE!

Dokler bodo varnostne oblasti tako razumele in izpolnjevale svojo nalogo čuvarja zakonitosti, reda in miru, tako dolgo nam pač ne smejo zameriti, če jim očitamo, da s svojim zadržanjem neposredno prispevajo k nevarni zaostritvi in zastrupitvi političnega ozračja na Koroškem.

TONE SVETINA 196

UKANA

TRETJA KNJIGA

Ko je Marko potrkal s svojo koščeno pestjo po vratih, se je Karel zadrl „naprej", da so zašklepetala stekla. Zato je miner oklevajoče pritisnil z eno roko na kljuko, z drugo pa si je potegnil navzgor hlače in si popravil pas. „Slabe volje so na komandi," je pomislil, ko se je zrinil v izbo in proti svoji navadi, kot bi imel slabo vest, počil s petami in dvignil pest.

„Tovariš komandant..." je hotel začeti poročilo o miniranju.

„Tiho, Marko!" ga je prekinil Karel. „Zdaj bom najprej govoril jaz, potlej pa ti. Dva koraka naprej, marš!"

Mož je napravil dva koraka in ustnice so se mu spačile, od jeze pa je zavil oči, kot bi ga kdo sunil z bajonetom.

„Zravnaj se in stisni roke k stegnom! Toliko časa si že pod svojo lastno komando, da si že pozabil, kako se stoji mirno. Glavo navzgor in pogled naprej!"

Če ne bi imel prošnje za Ano, bi bil že vse preklel, tako pa se je pokoril vojaškim pravilom, saj so že nekaj mesecev govorili, da so partizani redna vojska in da za klobukarje ni mesta v brigadi.

„Stopi sem!" se je obrnil Karel h komisarju.

Komisar se je smrtno resen postavil k njemu in uprl svoj ostri pogled v minerca.

„Porkamadona! Ali mi bosta sedaj odrla kožo ali kaj!?" je zamrmral Marko skozi rumene zobe kakor pes, ki zarenči, ko mu hoče kdo vzeti kost.

Tišina! Zdaj me poslušaj!"

Marko je s krvavim minerskim pogledom strmel vanj in pričakoval levite. V grlu se mu je nanizala veriga kletvic. „Takoj pojdem domov, vojskoval se bom po svoje. Dokler so me preganjali komisarji, sem še potrpel. Svarun mi je pustil, da sem počel, kar sem hotel, saj sem sam napravil več, kot če bi mu ukazovali. Da pa bi me zafrkaval tale Cekov, ki sem mu dajal za pivo? Ne! To pa ne!" je na tihem sklenil Marko in čakal.

Karel je odprl torbo in izvlekel iz nje svetlo odlikovanje: prekrižani puški z zastavama na rdeče belem traku. Dobil ga je na štabu divizije. Eno samo odlikovanje za vso brigado.

„Tovariš Marko, vodja minercev in diverzant, v imenu vrhovnega komandanta maršala Tita te za izredno hrabrost v boju odlikujem z redom hrabrosti!"

Miner je klecnil v kolenih, zadimljena izba, kjer je dišalo po zrelem sadju, predihanem zraku in cigaretah, pa se je pred njim zavrtela. Oči so se mu zameglile in orosile. Presenečenje je bilo prehudo.

„Zakaj pa mene?" je zajecljal nebogljeno kot otrok, ki prejema kazen.

„Zato, ker zaslužiš!"

„Pa mene, anarhista, ki me skušajo zafrkavati vsi, ki me srečajo?"

„Tovariš Marko! Odlikovanja ne dajemo za politično prepričanje, temveč za hrabra dejanja. Vidiš, da partija zaupa vate," je dejal toplo komisar ter mu takoj za komandantom segel v roko in čestital.

Potem se je Karel zakrohotal, da je odmevalo. Marko ni mogel priti k sapi in debele solze so mu privrele iz oči. Karel ga je prijateljsko lopnil po ramenih:

„Daj, sedi za mizo! Zdaj je uradni del končan, in če imaš kaj žganega, lahko proslavimo!"

„Prazna je!" je Marko žalostno potolkel po čutarici. „Dolga pot, voda pa slaba..."

„Ti bom pa jaz postregel, kot si ti meni včasih s pivom!"

Na povelje je mlad kurir postavil pred kosmatega minerca steklenico.

Marko je najprej odvil zamašek, poduhal in zavil oči.

„Ta je pa sveže kuhan!" Potem je globoko nagnil. Nehal je šele, ko sta se Karel in Viktor trikrat spogledala.

Kri mu je vzplamtela, pogum se mu je vrnil in mu razvezal jezik. Kot bi molil, je zdrdral vse, kako so minirali in po naključju rešili Ano.

„Zdaj, ko sta me odlikovala, upam, da mi ne bosta odrekla majhne prošnje... Saj vesta, da sem za skrbnika dekliču in tudi Primožu. Na poti je otrok... Ana potrebuje prepustnico, k staremu Travnikarju naj bi šla, mojemu bojnenmu kameradu."

„Ne vem, če bo to mogoče," je dejal Karel.

„Jaz pa mislim, da bo. Tu imata črno nabelem."

Iz žepa je potegnil pomečkano Pemčevo pismo.

Karel ga je preletel in zamomljal:

„To je pa nekaj drugega, Marko! Šele sedaj vem, zakaj si kar naprej letal k Orlovu v četo!"

„Ne spominjaj me na tega karierista! Ta me je proglasil za štabnega denuncianta, ki za vas vohlja po bataljonih..., vi tu v štabu pa mi očitate, da znosim vse novice v čete."

„No, Marko, nič se ne razburjaj zaradi tega!"

„Saj se ne! Toda revež je revež — kakor se obrne, ima rit zadaj. Sem brez zaščite, ker nisem v partiji!"

Karel in Viktor sta se smejala njegovim šalam, med-

Amatersko gledališče iz Tržiča gostovalo v Železni Kapli

Slovensko prosvetno društvo „Zarja" v Železni Kapli je pričelo z jesensko prosvetno sezono. Minulo nedeljo je vabilo v farno dvorano, kjer je na povabilo našega Slovenskega prosvetnega društva amatersko gledališče iz Tržiča uprizorilo Hirstovo veseloigro „Zmešnjava nad zmešnjavo". Prišlo je mnogo ljubiteljev odrske umetnosti od blizu in daleč. Tako je prireditev tudi s tega vidika povsem uspela, kar je za organizatorje gotovo velikega pomena, kajti vsak začetek je težak. Sicer pa to za nas v Železni Kapli ni tako hudo, saj naši prosvetaši delujejo takorekoč celo leto, če tu pomislimo na pevski zbor, folkloro in naše organizatorje.

Dvorana je bila v nedeljo zvečer nabita do zadnjega kotička in številno občinstvo je težko pričakovalo, kdaj se bo zastor dvignil. Pred tem je predsednik Peter Kuhar pozdravil goste — igralsko skupino iz Tržiča. V igri oziroma šaloigri je zares šlo za zmešnjavo nad zmešnjavo in moramo priznati, da se že dolgo nismo tako zabavali in nasmejali, kot ob igri naših gostov iz Tržiča. Tu ne bomo podrobno opisovali, za kaj je v tej veseloigri šlo, vendar naj povemo, da sta prijatelja soseda, ki sta bila tudi občinska odbornika, rada zavila v gostilno, za vzrok teh obiskov pa sta napram svojima boljšima polovicama iznašla vedno nove potegavščine, a najbolj zanesljiva je bila ta, da „hodita na seje občinskega odbora". Da je ob teh nočnih „sejah" prišlo do raznih zmešnjav, je razumljivo. Tako je eden sosedov svojo ženo prepričal, da ima nezakonsko hči in da mora zanjo plačevati alimente, ki pa jih je seveda porabil v gostilni. Vrhunec zmešnjave nad zmešnjavo je bil, da je žena pridnega plačevalca alimentov za petdesetletnico njune poroke povabila tudi nezakonsko hči. Takrat se je izkazalo, da to ni bila njegova hči, ampak hči njegovega pivskega bratca.

Skratka, v nedeljo zvečer smo se pošteno nasmejali. Za to se imamo zahvaliti našim gostom iz Tržiča, predvsem režiserju Dolfetu Andrletu, ki je sam tudi igral. Pri vsem tem pa moramo še povedati, da je pri igralcih šlo za starejše ljudi — nekateri celo nad 70 let — kar je tembolj hvale vredno, da so spravili na oder tako zabavno igro. Navdušen aplavz je bil gostom najlepša zahvala. Seveda pa se jim je za tako lep večer zahvalil tudi predsednik našega društva.

Slovensko prosvetno društvo „Bilka" v Bilčovsu vabi na

ZAHVALNO PRIREDITEV

v nedeljo 30. septembra 1973 v Bilčovsu.

Spored prireditve:

- **ob 14. uri zahvalna maša**
- **ob 15. uri kulturni spored v dvorani pri Miklavžu**
- **nato prosta zabava s plesom.**

Čisti dobiček iz prostih prispevkov je namenjen gladujočim otrokom po vsem svetu.

Odbor

Žitara vas

Dne 22. septembra je smrt posegla v družino Smolnig, po domače pri Vegmojstru v Žitari vasi, in pretrgala nit življenja očetu Janezu Smolnigu. Sredi vsakdanjega dela je Janeza Smolniga zadela kap in domači so ga našli mrtvega.

Rajni je dosegel starost 79 let. Rodil se je pri Malovcu na Suhi, občina Železna Kapla. Tam je preživel tudi mlada leta. Že z osemnajstimi leti je moral s trebuhom za kruhom in se je zaposlil v rudniku v Črni. Po prvi svetovni vojni se je leta 1925 priženil k Vegmojstru v Žitari vasi. Žena mu je rodila pet otrok, za katere je pridno skrbel in jih vzgojil v dobre člane človeške družbe. Pri tem ni pozabil, da so člani slovenske narodne skupnosti in jim je v srca vsadil tisto zavest, ki jim še danes narekuje, da se zavedajo svoje narodne pripadnosti; skratka ostali so zvesti materini besedi. Pokojnik je bil mirnega značaja in kot tak tudi dober sosed. Skrb za družino mu je bila zapoved, vsakdanje delo pa v veselje.

Ko je prišla druga svetovna vojna, se je začelo tudi preganjanje koroških Slovencev in celega slovenskega naroda, kateremu je Hitler napovedal uničenje. Tisti čas je tudi Smolnigovi družini prinesel mnogo težav in trpljenja. Njegov brat Franci Weinzirl je bil med žrtvami, ki jih je na Dunaju umoril krvavi nacistični režim. Tudi mati pokojnika je bila obsojena na večletno ječo. Bila je v koncentracijskem taborišču Mauthausen, od koder se je vrnila vsa izmučena in bolehna ter je vsled tega morala v prerani grob. Pokojni Janez Smolnig je bil v času nacizma obsojen na dvajset let zapora. V taborišču Straubing je leta 1945 dočakal zmago nad fašizmom in svobodo, ki so jo mnogim zapornikom pribojevali protifašistični borci.

Srce Janeza Smolniga, zvestega člana naše narodne skupnosti, je nehalo biti, našel je svoj zasluženi mir. Njegova smrt je težko prizadela pokojnikovo ženo, ki je že več let priklenjena na bolniško posteljo in ji je rajni mož bil največja opora in pomoč.

Janeza Smolniga smo minuli torek na pokopališču v Žitari vasi položili k zadnjemu počitku. Kljub slabemu vremenu je rajnemu mnogo žalnih gostov izkazalo poslednjo čast. Pogrebne svečanosti je opravil župnik Nagele, ki se je umrlemu ob odprtem grobu zahvalil za njegovo zvestobo in dobroto.

Vsi, ki smo ga poznali, ga bomo ohranili v trajnem spominu. Naj mu bo domača zemlja lahka!

Solidarnostni komite napoveduje razne akcije

Solidarnostni komite za pravice koroških Slovencev, ki je bil pred kratkim ustanovljen, si je zadal nalogo, da bo širšo javnost seznanjal v potrebi čimprejšnje izpolnitve člena 7 državne pogodbe. Zlasti se bo boril proti ugotavljanju manjšine, ki jo šovinistični krogi na Koroškem čedalje bolj izsiljujejo.

Za prihodnje tedne namerava solidarnostni komite za pravice koroških Slovencev izvesti več akcij. Tako bo 10. oktobra delil letake, v katerih bo koroško prebivalstvo informiral o svojih ciljih in načrtih. V začetku oktobra bo v Celovcu razstava o sodobni problematiki koroških Slovencev; pri tem gre za razstavo, ki jo je pripravil Klub koroških študentov na Dunaju in jo prvič predstavil javnosti v okviru nedavnega seminarja v Globasnici. Za dan pred avstrijskim državnim praznikom pa komite napoveduje demonstracijo v Celovcu

Večer jugoslovanske folklore v Domu glasbe v Celovcu

Avstrijsko-jugoslovansko društvo v Celovcu prireja v petek 5. oktobra 1973 s pričetkom ob 19.30 uri v veliki dvorani Doma glasbe v Celovcu

VEČER JUGOSLOVANSKE FOLKLORE

Na prireditvi bodo sodelovali folklorna skupina tovarne Sava iz Kranja, Gorenjski oktet in tamburaška skupina iz Reteč. Gostje bodo izvajali spored jugoslovanskih narodnih pesmi in plesov kar bo brez dvoma lepa priložnost, v pestrem kulturnem sporedu spoznati folklorno bogastvo jugoslovanskih narodov.

Vstopnice za prireditev prodaja turistično podjetje Dossi u. Ruttnig v Celovcu in sicer po 20 šilingov. Prodajali pa jih bodo tudi pri večerni blagajni. Pri tem je treba omeniti, da je vstopnina za dijake in študente znižana na 10 šilingov na osebo, če vstopnice skupinsko naročijo do 30. septembra pri Avstrijsko-jugoslovanskem društvu v Celovcu ali pri zgodaj omenjeni potovalni agenciji (tel. 84 4 97).

Prireditev bo pod pokroviteljstvom celovškega župana Guggenbergerja in bo brez dvoma potekala v duhu dobrososedskih odnosov med Koroško in Slovenijo.

Prva številka Mladega roda za šolsko leto 1973-74

Pred kratkim so se odprla šolska vrata in s tem se je začela tudi skrb za učne pripomočke. Tudi uredništvo Mladega roda, slovenske šolske publikacije, se zaveda svoje dolžnosti in je kar ob začetku šolskega leta izdalo prvo številko novega letnika. Kot običajno je tudi ta številka Mladega roda dvojna — za meseca september in oktober.

Kot znano, je Mladi rod že lani izhajal z barvnim ovitkom, in sicer z narodnimi motivi slikarja Maksima Gasparija. Razveseljivo je, da s to obliko uredništvo nadaljuje tudi letos. Pred nami je Mladi rod, katerega naslovno stran krasi slika Wernerja Berga. Letošnji letnik Mladega roda bo namreč izhajal z motivi tega znanega slikarja motivov Podjune in njenega človeka. Nova številka Mladega roda pa nima le naslovno stran opremljeno z Bergovo sliko, marveč ima tudi več umetniških prilog v notranjosti, žal le v črno-beli reprodukciji. Slikar Werner Berg tudi ni predstavljen samo po njegovih delih, marveč Valentin Vavti v posebnem sestavku piše o njegovi umetniški poti, medtem ko je umetnik sam napisal mladim bralcem Mladega roda kratko posvetilo.

Prva številka novega letnika Mladega roda je, kot običajno, posvečena jesenskemu času. V pričujoči številki pa je tudi več mladinskih sestavkov, pripovedk in pesmi. Posebno razveseljivo je, da je med sodelavci tudi tokrat zastopano lepo število domačih avtorjev, predvsem učiteljev; to so Herman Grm, Valentin Vavti, Hanca Buch, Marija Inzko, Stana Millonig, Tomaž Ogris in Franc Buchwald. Iz slovenske mladinske književnosti pa so predstavljeni Cvetko Zagorski, Neža Maurer, Jože Šmit, Darinka Sikošek, Marta Grom, Ludovika Kalan, Lili Novy in Leopold Suhodolčan.

Nova številka Mladega roda je polna pestrega branja in bodo mladi bralci gotovo radi segali po njej.

Rudolf Tillian

šestdesetletnik

Predsednik koroškega deželnega zbora Rudolf Tillian je v ponedeljek obhajal svoj šestdesetletni življenjski jubilej. Ob tej priložnosti je bil deležen številnih čestitk in priznanj.

Rudolf Tillian je v povojnih letih zavzemal že številne vodilne funkcije, zlasti na agrarnem področju, in jih mnoge izvaja tudi še danes. Svojo politično kariero je pričel v domači občini. Bil je župan mesta Šmohor in od leta 1956 predsednik socialistične stranke za šmohorski okraj. Leta 1950 je bil izvoljen v deželni zbor, leta 1953 je postal tretji predsednik in leta 1963 prvi predsednik koroškega deželnega zbora. To funkcijo izvaja še danes, razen tega pa je še aktiven v raznih strankinih forumih na deželni in državni ravni.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

tem pa je pisar napisal prepustnico. Nato je Marko odšel po Ano.

Sedela je na hlodih za hlevom in grizla hruške, ki jih ji je prinesla domača hči. Takoj je opazila odlikovanje in svečani izraz na Markovem obrazu.

„O, Marko! Kje pa si ga dobil?" je dejala navdušeno.

„Karel mi ga je dal. Saj sem ti pravil, zveze so zveze! Vse sem uredil, tudi zate. Saj veš, kako je, roka roko umiva, obe pa . . ."

V štabu jim je morala še enkrat ponoviti vso zgodbo. Prepustnico pa je dobila brez pripomb. Karel je dejal Marku:

„V nekaj dneh bomo udarili na Gorenjsko. Odpelji jo v četo k Orlovu, naj gre z njo, ker bo tako varnejša. Potem pa naj jo iz čete peljejo k Travnikarju."

19

Bataljon Orlova je držal položaje na robeh okoli podzemske kasarne v Robidnici.

Orlov je spal v eni izmed podzemskih sob, na ušivi in trhli slami, s torbico pod glavo. Naročil je, naj ga nihče ne budi, razen če bi prišli Nemci. Kljub temu je šel Marko naravnost nadenj. Brcnil ga je v podplat novih škornjev in zavpil:

„Vstani! Alarm! Nemci!"

Orlov je planil pokonci. Debelo je pogledal in zgrabil za brzostrelko, ki je ležala poleg njega.

„Pusti orožje pri miru! Prekleto trdo spiš. Če bi te kdo hotel spraviti s sveta, bi imel lahko delo!"

„Kaj ga pa ti spet serješ v bataljonu?" je zarenčal Orlov in si mel zaspane oči. Trebil si je slamo z obleke in si zategnil pas.

„Prihajam službeno, kot po navadi."

„Jaz nimam zate ljudi! Zdelani so, nekaj sem jih poslal v Cerkno po municijo, nekaj jih je šlo po hrano, nekaj pa jih je na položaju."

„Ne maram tvojih ljudi!"

„Kaj pa potem hočeš?"

Šele sedaj je zagledal na Markovi bluzi bleščeče odlikovanje. Oči so se mu razširile od začudenja, potlej pa je zavistno in zaničljivo ukrivil ustnice. Stegnil je roko in s prstom pobingljal medaljo. Marko pa se je izprsil.

„Si se prišel kazat, a?"

„Seveda, ker vem: če bi gorela zavist, bi nam ti odlegel za pošiljko plastika!"

„Ha ha ha! Kakšna zavist?! Zakaj pa si ga dobil?"

„Za lepe oči, Orlov!"

„Ali se samo ti tepeš v brigadi, a?"

„Jaz? Jaz se sploh ne tepem!"

„Vem, zakaj si ga dobil! Zato ker vohljaš za brigadne! Mogoče zato, ker zabavljaš čez čine in posebne kuhinje? Ker si za disciplino in red! He he! In ko si že izpred vojne v partiji!? He he! Šele sedaj vem, kako se je treba obnašati, da prideš do odlikovanja!"

„Ne bom ti razlagal brigadne politike," se je Marko naredil važnega in dodal: „Zunaj imam zate še eno presenečenje! Primi se za steno, da ne padeš na rit!"

„Kakšno pa?"

„Ano sem ti pripeljal nazaj v bataljon."

Orlov ga je srhljivo pogledal in mu zabrusil:

„Ne brij norcev iz mene! Iz Dolomitov smo prišli prekleto zmahani, ti pa si gotovo spal za kakšno pečjo in se nacejal z žganjenm, da se ti ljubi zbijati šale."

„Častna beseda! Vzel sem jo Nemcem! Na, tu imaš pisanje, ko ne verjameš besedi!" Pomolil mu je pismo.

Odšla sta na svetlo. Orlov se je naslonil na betonski zid in bral, vtem ko ga je miner opazoval, kako spreminja barvo in se kremži, kot bi moral pojesti žabo.

„Gestapovka spet tu . . . Ti nam pa res prinašaš samo nadlego. Pa še noseča! Da se taka sramota pripeti v mojem bataljonu! In kdo ve, s kom se je sparila!"

Marko se je zlobno zahehetal: „Morda pa se je s teboj? Saj si nekaj mesecev lazil za njo in jo koval v zvezde!"

Orlov ga je mračno pogledal, v dnu duše se mu je zganilo ljubosumje in žgoč spomin ljubezni, ki jo je že davno pokopal. Zapeklo ga je, kot bi prijel za žerjavico pod pepelom.

„Ne bodi nor! Dovolj si star, da bi te že lahko srečala pamet! Toliko mi je mar za to babo kot za lanski sneg. Poglavitno je, da jo čimprej spravim iz bataljona!"

„Orlov, dotlej pa se lepo obnašaj pred njo, ker te bom sicer jaz potipal tam, kjer te najbolj boli! Izbran sem za botra, Mihajlo in Tomo pa sta namestnika. Le glej, da ne boš imel opraviti z diverzanti! Plastika ti natlačimo v rit in te razstrelimo!"

„Nehaj no, zdaj te imam že dovolj! Raje poglejva, kje je."

Odšla sta na ravan pred kasarno, kjer je stala Ana.

Brez zadrege se mu je zazrla v oči in smehljaje se rekla:

„Zdravo, tovariš Orlov! Spet sem za nekaj dni na seznamu v tvojem bataljonu."

„Me veseli, da si ostala živa. Mislili smo že na najhujše," ji je dejal prijazno. Mahoma ga je otajala, ko jo je zagledal vso drugačno, bolj žensko, kot je je bil vajen. Premeril jo je od peta do glave in zadržal oči na trebuhu. V tem trenutku mu je bilo prekleto žal, da ni vztrajal in da ni bil pogumnejši — lahko bi bila njegova.

„Pelji jo v četo," je ukazal Marku. „Tamle na robu so, v okopih!" Z roko je pokazal na šop dreves, ki so ža-

Atentat na partizanski spomenik

dokazuje obstoj neonacističnih sil na Koroškem

„Jugoslovanska javnost pričakuje od naprednih in demokratičnih sil Avstrije, da se bodo postavile po robu takim dejanjem, od pristojnih avstrijskih oblasti pa, da sprejmejo najodločnejše ukrepe proti izvršilcem in izzivalcem zločinskih dejanj in jim onemogočijo podobne akcije, ki grobo žalijo vse protifašistične borce in škodujejo razvoju dobrih sosedskih odnosov med obema državama."

Tako je rečeno v izjavi, s katero je zvezna konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije najostreje obsodila najnovejše zločinsko dejanje fašističnih elementov na Koroškem, ki so porušili partizanski spomenik na Robežu. Izvršni odbor mestne konference SZDL Ljubljana pa je v tej zvezi sprejel naslednjo izjavo:

„Delovni ljudje Ljubljane so z ogorčenjem sprejeli vest o razstrelitvi spomenika na Robežu pri Apačah, ki je simboliziral protifašistični boj na Koroškem in v Avstriji sploh. **Ta grob napad na pomnik skupnega boja proti fašizmu dokazuje obstoj neonacističnih in reakcionarnih sil, katerih sramotna dejavnost je še posebej naperjena proti socialistični Jugoslaviji in slovenski manjšini v Avstriji. Ta zločinski dogodek grozeče opozarja in zavezuje vse demokratične sile Avstrije in Jugoslavije k boju proti neonacizmu ter vsem drugim nazadnjaškim ekstremističnim silam."**

Z velikim ogorčenjem je vest o zločinu na Robežu sprejela tudi Slovenska prosvetna zveza v Trstu, ki v posebni resoluciji najostreje obsoja stopnjevanje nestrpnosti na Koroškem, stopnjevanje, katerega zadnji člen v verigi je razstrelitev partizanskega spomenika na Robežu. **„Avstrijske oblasti, ki stalno zatrjujejo, da so za mirno sožitje med narodi ter za pravično rešitev slovenskega narodnostnega vprašanja na Koroškem, so za ta ponovni zločin odgovorne pred svetom,"** je rečeno v resoluciji tržaške SPZ.

Komisija za odnose z zamejskimi Slovenci pri občinski konferenci SZDL v Radovljici je zaradi zločina na Robežu poslala avstrijskemu konzulatu v Ljubljani protestno pismo, v katerem poudarja: „Ogorčeni spričo ponovnega vandalskega početja neonacističnih elementov, ki so razstrelili spomenik koroškim partizanom na Robežu, najodločneje protestiramo. Pridružujemo se splošnim protestom po Sloveniji in zahtevamo, da se storilce tega gnusnega dejanja, ki netijo sovraštvo in razdor med nemškim in manjšinskim narodom na Koroškem in izivajo suvereno ljudstvo sosedne SR Slovenije in SFRJ, ki je dokazalo z milijonskimi žrtvami svojo miroljubnost, postavi pred sodišče in da se v zvezi z zločinom osvetli ozadje njihovega podlega dejanja. **Ponovno želimo opozoriti, da odločno zahtevamo popolno realizacijo državne pogodbe Avstrije, s katero bodo v celoti zaščiteni nacionalni in življenjski interesi slovenske manjšine v Avstriji."**

Krajevno združenje borcev NOV v Črni na Koroškem je v pismu Zvezi koroških partizanov prav tako izrazilo globoko ogorčenje. V pismu je rečeno, da so posebno prizadeti, ker taka dejanja niso naperjena samo proti slovenski narodnostni skupnosti na Koroškem, temveč tudi proti dobrim sosedskim odnosom, proti sožitju in miru. **„Ta dejanja so preudarjena in imajo političen značaj oživljanja fašistične miselnosti. Tem bolj smo začudeni, da lahko ljudje, ki netijo sovraštvo do naše manjšine, uživajo zaščito javnih organov v Avstriji. Ne moremo razumeti, da pod krinko ‚domovini zvesti' lahko počenjajo dejanja, ki niso v prid domovini."** Ob koncu pa je v pismu poudarjeno: Zagotavljamo vam, da smo v tej borbi z vami povezani in da želimo vam dati vso podporo. Obsojamo dejanja, ki rušijo sožitje na svetu, ki rušijo mir in prijateljstvo.

Delavski svet Psihiatrične bolnice v Begunjah je v zvezi z atentatom na Robežu poslala pismo podpredsedniku zveznega izvršnega sveta in sekretarju za zunanje zadeve Miniču. V pismu med drugim poudarja: **„Posebno opozarjamo, da je do tega in drugih fizičnih napadov na pripadnike slovenske narodnostne skupnosti lahko prišlo le zato, ker avstrijske oblasti s svojim toleriranjem in pristranostjo tako početje vzpodbujajo. Na delu so neofašistične in šovinistične velikonemške sile, ki jih oblast včasih celo neprikrito podpira. Očitno je torej že več let, da razgovori s temi oblastmi ne morejo roditi sadu. Zato zahtevamo, da se vprašanje izpolnjevanja avstrijske državne pogodbe brez odlašanja predloži Združenim narodom. Če tega ne storimo, bo razmah fašističnih sil samo še večji, sožitje med narodi pa še bolj ogroženo."**

Kakor v pismenih izjavah, tako zadnje dogodke na Koroškem odločno obsojajo tudi na številnih protestnih zborovanjih širom Slovenije in Jugoslavije, kjer povsod zahtevajo, da mora Avstrija končno izpolniti svoje mednarodne obveznosti.

Großdeutsche Provokation

Wir möchten Euch auf diesem Wege unsere Bestürzung und Entrüstung über die schändliche Sprengung des Ehrenmales für die Partisanen übermitteln.

Diese großdeutschen Provokationen sind ein Ergebnis der unbehinderten Tätigkeit der großdeutschen, neonazistischen Organisationen und Personen in Kärnten und ganz Österreich.

Wir werden alles daransetzen, die Bevölkerung darüber aufzuklären und gegen derartige Aktionen zu mobilisieren.

Dokumentationsarhiv des österreichischen Widerstandes

Obsojamo sprenevedanje avstrijskih oblasti

Republiški odbor Zveze združenj borcev NOV Slovenije je spričo zločina na Robežu sprejel naslednjo izjavo:

Mračne sile čedalje bolj prebujajočega se fašizma na Koroškem so v svoji slepi protimanjšinski in protijugoslovanski mržnji in gonji zagrešile nov, gnusen zločin. Podlo in brezobzirno so razstrelile pomnik protinacističnega in protifašističnega boja, ki so ga koroški partizani odkrili komaj pred štirinajstimi dnevi na Robežu pri Apačah. Takrat se je zbralo k temu intimnemu slavju ob odkritju spomenika, ki je obeležil kraj, kjer so se slovenski partizani na Koroškem prvič spopadli v boju z nemškimi nacističnimi hordami, nekaj tisoč Koroščev in partizanskih borcev z onstran in tostran meje. In takrat je bilo v slavnostnem govoru ob odkritem spomeniku rečeno, naj bi ta beli kamen pod Malim Obirjem nenehno opozarjal, da se je treba za svobodo in mir znova in znova boriti in ju braniti, če sta in kadar sta v nevarnosti.

Svoboda in mir pa sta na avstrijskem Koroškem vsak dan znova in neprestano v nevarnosti in vandalsko porušenje spomenika na Robežu je samo novo potrdilo tega stanja. Zločin na Robežu ni en sam zločin, je samo eden iz celega niza zločinov, naperjenih proti naši slovenski manjšini, ki se že nekaj let nekaznovano nizajo drug za drugim, vodeni iz slepega sovraštva najbolj mračnih sil, ne samo do slovenske manjšine, pač pa do vsega svobodoljubnega, progresivnega in demokratičnega. Doklej še?

Borci NOV Slovenije ogorčeno protestiramo proti takemu zločinskemu početju in odločno obsojamo sprenevedanje avstrijskih oblasti, ki opravičujejo to zadnje gnusno in podlo dejanje s pijanostjo treh od vina razgretih nerazsodnih posameznikov, ki nima nikakršnega političnega ozadja. Prav dobro poznamo ozadje predvsem zato, ker Robež ni en sam, ker je bilo doslej Robežev že cela vrsta. In vemo tudi, kdo je pobudnik in kreator vseh naštetih Robežev doslej.

Odločno zahtevamo dokončno prenehanje gonje proti naši narodnostni manjšini, predvsem pa popolno spoštovanje avstrijske državne pogodbe in vseh njenih členov, ki se nanašajo na pravice naše narodnostne manjšine. In končno tudi spoštovanje 19. člena te pogodbe, v katerem se „Avstrija zavezuje, da bo spoštovala, ohranjevala in varovala na svojem ozemlju grobove vojakov in vojnih ujetnikov zavezniških sil in drugih združenih narodov, ki so bili v vojnem stanju z Nemčijo, prav tako pa tudi spominske kamne in embleme na teh grobovih, in tudi spomenike, posvečene vojni slavi armad, ki so se na avstrijskem ozemlju bojevale proti Hitlerjevi Nemčiji". To pa do zadnje besede velja tudi za spomenik slovenskih partizanov na Robežu, za spomenik, ki ga ni več.

Taka dejanja nimajo ničesar skupnega z demokratičnimi načeli

Borci NOV jeseniške občine, zbrani na plenarnem zasedanju 20. sept. 1973, se pridružujemo splošnim protestom proti divjanju neonacistov na avstrijskem Koroškem, ki so porušili spomenik padlim koroškim partizanom v Robežu na Koroškem, odkritim šele pred štirinajstimi dnevi.

Zahtevamo, da avstrijska javnost in oblast najodločneje ukrepa in obsodi taka dejanja, ki nimajo ničesar skupnega z demokratičnimi načeli in človeškimi pravicami.

Svoboda, mir in sožitje so bili na Koroškem že prevečkrat kršeni prav po krivdi avstrijskih oblasti, ki so bile pri vseh dosedanjih takih akcijah vedno indiferentne, v kolikor niso posamezni oblastni organi celo take akcije odobravali in podpirali.

Tako neodgovorno stališče lahko smatramo samo kot nadaljnjo podporo neonacistom in bivšim Hitlerjevim podrepnikom, katerih divjaštvo smo dovolj občutili že v obdobju štiriletne okupacije, ko so mnogi Avstrijci v službi Hitlerjeve policije in gestapa preganjali naše zavedne ljudi in tudi svobodoljubne avstrijske domoljube.

Zahtevamo dosledno spoštovanje državne pogodbe in še posebej spoštovanje in izpolnjevanje 19. člena, v katerem se Avstrija zavezuje, da bo spoštovala in varovala grobove in spomenike vojakov in vojnih ujetnikov zavezniških sil.

Borci NOV občine Jesenice

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

vela v jesenskem zlatu. Potem se je obrnil in z grenko kapljo zavisti odšel nazaj v betonsko podzemlje.

Vojko in Primož sta kot neločljiva prijatelja ždela v kaverni komande voda. Primož je ležal na hrbtu in strmel skoz veje visokih dreves. Lahen veter je trgal orumenele liste, da so v spiralnih krogih drseli v orumenelo travo. Vojko se je s hrbtom naslanjal na prsteno steno in naglas bral Kosovelove pesmi.

Marko in Ana sta ju slišala in obstala v mrtvem kotu, ko ju onadva še nista mogla zagledati. Videla sta samo cev šarca in pas nabojev, ki je izginjal v jamo, pa izvidnika, ki je sedel v rogovili drevesa in z daljnogledom tipal po položajih.

Ana je bila tako vznemirjena, da je pridržala dih. Prijela je kocinastega minerja za roko in položila prst na ustnice. Iz jarka pa je prihajal glas:

O, saj ni smrti, ni smrti!
Samo tišina je pregloboka.
Kakor v zelenem prostranem gozdu.
Samo odmikaš se,
samo tih postajaš,
samo sam postajaš
sam in neviden.

O, saj ni smrti, ni smrti!
Samo padaš, samo padaš,
padaš, padaš
v prepad neskončne modrine."

Potem je Vojko utihnil in oba sta molčala, kot bi se potopila v skrivnost življenja in smrti. Ta skrivnost je magično sevala iz besed, ki so Ani padale v dušo kot ognjene kaplje.

„Sama se jima pokaži," ji je šepnil Marko na uho.

Napravila je nekaj tihih korakov po šelestečem listju in obstala na robu okopa. Pod njo je ležal Primož z rokami pod glavo. Na prvi pogled se ji je zdel zelo žalosten.

Zagledal jo je. Široko je razprl oči, kot bi uzrl privid. Njeni svetli lasje so valovili v vetru, njen smehljajoči obraz je lebdel med vejevjem in sinjino neba, ki ga je ožarjalo zahodno sonce. Zamižal je in si pokril oči z dlanmi. Kakor v sanjah je dahnil: „Ana!"

Vojko, ki je strmel v knjižico, je dvignil oči in šel za njegovim pogledom.

Ni se mogla vzdržati.

„Primož!" je kriknila kot neštetokrat v snu in solze sreče so se ji ulile po licih.

Vstal je. Zemlja mu je segala do ramen. Razširil je roke.

Vrgla se mu je v objem. Njegove močne roke so jo prestregle in jo varno spustile na trdna tla. Poljubila ga je in zastokala, kot bi od sreče umirala: „Primož, Primož, Primož!"

Potem pa je izza roba okopa pokukal Marko in se zadovoljno namuznil. Vojko ga je zagledal in zlezel iz okopa.

Vsi štirje so sedli na podrto drevo in pripovedovanju ni bilo ne konca ne kraja.

„Otroci moji! Zdaj vam polagam na srce: bodite previdni! Ne bo vedno Marka, da bi vas reševal."

Bil je že mrak, ko je Nande pritovoril s harmonikarjem Janezom večerjo na položaje. Od veselega presenečenja mu je padla kuhalnica iz rok, ko je zagledal Ano. Popustil je kotel in pritekel k njej.

„O, naš deklič se je vrnil!" je zagrulil in ji pomolil svojo grčavo roko.

Naslednjega dne okoli dvanajstih je v predstražah odjeknil strel. Patrulja je prišla povedat, da so Nemci obstrelili v roko izvidnika Grego. Vojko in Boris sta vzdignila mitralješko trojko in Ano z obvezami. Odhiteli so tja.

Grega je sedel naslonjen na bukev. Bled kot smrt in gledal v rano, iz katere mu je po razcefranem tkivu polzela kri in se izgubljala v mah.

„Kje so Nemci?" je vprašal Vojko.

Ranjenec je pretegnil svoje dolgo telo in s prstom pokazal na jaso, kjer naj bi se bili pojavili in izginili. Boris se je odpravil z borci preiskat gozd.

Ana se je sklonila k ranjenemu, mu slekla bluzo in odstrigla prekrvavljeni rokav. Vojko je sumljivo ogledoval rano, ki je bila vsa črna od drobcev smodnika.

„Ne obvezuj ga!" je ukazal Ani.

Ranjenec ga je prestrašeno pogledal in zajavkal od bolečine, ko je dekle spustila roko.

„Ti si se sam obstrelil!" je Vojko zarohnel nanj.

„Prisežem, da nisem!"

„Drobce smodnika imaš na rani! Vsi simulanti, ki so hoteli iz strelskih jarkov v bolnico, so se obstrelili skozi kruh! Bedak si, kar te je!"

Vzel je njegovo puško, potegnil iz nje zapirač in jo obrnil proti soncu. Bila je okajena.

„Ali si streljal vase?"

„Nisem!"

Pomolil mu je pod nos cev.

„Ali boš še tajil?"

Ranjeni je izgubljeno zastokal.

„Prizanm, po nesreči sem se ustrelil... in tudi Nemcev ni."

Osamljenost škoduje mladim ljudem

Osamljenost in nepriljubljenost doživlja mladostnik večkrat zelo težko. Analize pisem mladostnikov, poslanih na uredništva raznih časopisov, v katerih je rubrika za vprašanja mladih, so pokazale, da so prav tovrstna vprašanja med najbolj pogostnimi. Mladostniki sprašujejo za nasvet, kaj naj storijo in kako naj se vedejo, da bi bili bolj priljubljeni. Mladostnik se pogosto ne zadovolji s površnim znanstvom, temveč si želi iskrenega in poglobljenega prijateljstva in mnogi sprašujejo, kako naj si zadobijo dobrega prijatelja, ki bi jih lahko rešil osamljenosti. Večkrat so mladostniki zelo kritični do sebe in odkritosrčno navajajo vzroke svoje nepriljubljenosti in osamljenosti ter kažejo veliko razumevanja za to, da jih drugi odklanjajo. Tako tožijo, da so hitre jeze, nepotrpežljivi, drugi neprijetni in nervozni. Vendar seveda vse to razumevanje ne zmanjšuje občutka osamljenosti.

Nesposobnost navezovanja globljih prijateljskih odnosov pri osamljenih mladostnikih se včasih nanaša le na vrstnike istega spola, drugič pa tudi na vrstnike nasprotnega spola. Osamljenost se javlja večkrat pri mladostniku, ki iz kakršnega koli razloga nima enakih interesov kot vrstniki in ne sodeluje v enakih družabnih dejavnostih. Interesi mladostnika se lahko razlikujejo od interesov njegovih vrstnikov zaradi tega, ker je imel mladostnik drugačno vzgojo. Včasih mu stvarne okoliščine niso nudile možnosti, da bi razvil zanimanje za kako dejavnost. Morda starši niso imeli dovolj denarja da bi nudili otroku možnosti za razvijanje kakega športa, n. pr. smučanja in seveda tak mladostnik ne bo kazal prav nobene vneme za razpravljanje vrstnikov o smučarskih podvigih. Možno pa je tudi, da je mladostnik slabše fizično razvit in se zaradi tega ne ukvarja s športom, kar tudi loči njegove interese od interesov vrstnikov.

V današnjem življenju je televizor dejavnik, zaradi katerega se mladostnik, ki se težko vključuje med vrstnike, lahko počuti izločenega iz razprav vrstnikov, ker preprosto ne more sodelovati v vsakodnevnih pogovorih o oddajah, ki so jih njegovi prijatelji gledali, on pa ne. Mladostnik, ki ima neobičajen položaj v razredu, bodisi, da se odlikuje po svojih uspehih ali pa da je izrazito manj uspešen kot drugi, tudi včasih ne more zadovoljivo razviti občutka pripadnosti svoji razredni skupnosti in se pogosto počuti osamljenega. Mnogi starši ne vedo, kako pametno je za mladostnika druženje z vrstniki ter skušajo svojega otroka osamiti iz različnih vzrokov. Nekateri menijo, da je druženje s prijatelji le zapravljanje časa ali priložnost za pridobivanje slabih navad. Drugi imajo zopet lastninski odnos do otroka in mu ne dovoljujejo, da si izbira prijatelje po lastnem nagnjenju. Ljubosumni so na vsako osebo, ki bi utegnila odtegniti otroka njihovemu vplivu. Tudi tak odnos staršev lahko umetno osami mladostnika ter zatre v njem nadaljnje težnje po iskanju družbe.

Druženja z vrstniki ima poleg tega, da rešuje mladostnika občutka osamljenosti in mu nudi občutek varnosti, še drug pomen. Med doraščanjem mladostnik prehaja od otroških oblik vedenja k oblikam vedenja, ki jih uporabljajo v medsebojnih odnosih odrasli ljudje. Mladostnik se v občevanju z vrstniki uči zadovoljivo shajati z drugimi in prilagajati svoje zahteve zahtevam človeške družbe. Mladostnik je le med vrstniki enak med enakimi in v položaju, ki ga bo srečal ob vstopu v svet odraslih. Zato je družba vrstnikov prav v obdobju doraščanja najboljša življenjska šola učenja medčloveških odnosov in zadovoljivega prilagajanja na zahteve okolja.

Mnogi trpijo na nespečnosti

KAJ JE SPANJE?

Medicini se še do danes ni posrečilo, da bi popolnoma odkrila ustroj spanca, zato tudi ni prodrla v misterij nespečnosti. Še vedno so odprta vprašanja: zakaj preživimo tolikšno življenjsko obdobje v spanju, zakaj naše telo ne more živeti brez spanja, zakaj vračamo med spanjem telesu energijo, ki smo jo izgubili v budnem stanju, kateri so tisti biološki procesi, ki se uveljavljajo v našem telesu, ko spimo?

A poglejmo raje, kako je z nespečnostjo! Vemo, da aktivnost možganov terja budnost ali sen in da je aktivnost možganov odvisna od impulzov, ki jih le-ti sprejemajo. Čim močnejši so impulzi, tem aktivnejši so možgani, tem bolj smo budni. Ko ni več impulzov, se možgani pomirjajo in počasi zaspimo. Toda tudi „spomin" na minule impulze more aktivirati možgane in tako izzvati budnost.

Tako moremo razložiti tudi nespečnost. Toda to je samo eden izmed vzrokov, kajti nespečnost povzročajo številni dejavniki. Najbolj pogosten vzrok moremo iskati v čustvenih in psihičnih stanjih, tipičnih za naš čas. Nespečnost pa povzročajo tudi fizične ali organske poškodbe, torej bolečine, pa tudi — kar je zelo pomembno — bolna duševnost. Zdravniki, in samo zdravniki, so tisti, ki morajo odkriti pravi vzrok nespečnosti in poiskati zdravila zoper njo.

„MUČENCI NOČI"

So pa tudi vrste nespečnosti, ki jih povzročijo povsem drugi vzroki. To je tista nespečnost, ko mnogi ljudje v nočnih urah skušajo zaspati, a spanca ni od nikoder. To so „mučenci noči", ki pogosto ne vedo, da so sami krivi svoje nespečnosti. Poznamo ljudi, ki podzavestno nočejo zaspati, ker menijo, seveda tudi podzavestno, da je spanec popolnoma neaktiven, neproduktiven del življenja, da je to izgubljeni čas...

Poznamo tudi takšne, ki zvečer nočejo zaspati, ker menijo, da tisti dan niso dokončali vsega dela, ki so si ga naložili.

Tem so nasprotni tisti ljudje, ki se bojijo zaspati, ker menijo, da je spanec nekakšen uvod v smrt, večni spanec, iz katerega se ne bodo več prebudili. Seveda je takšen strah pred smrtjo tudi le podzavesten.

Bolj zapleteni so primeri tistih, ki se bojijo spanca, ker menijo, da se bo med spanjem prebudil njihov „pravi jaz", ki ni takšen, kot ga ti ljudje kažejo svoji okolici.

Končno moramo med „mučence noči" prišteti tudi tiste, ki menijo, da morajo sleherno noč spati osem ur. Zaradi strahu, da svoje „norme" ne bi dosegli, ne morejo zaspati.

PSEVDO NESPEČNOST

Psihiatri in ostali strokovnjaki, ki se ukvarjajo s problemi nespečnosti, so po dolgotrajnih raziskavah ugotovili nekaj zanimivosti. Prvo: dve tretjini tistih, ki trpe za nespečnostjo, „bolehata" za psevdo nespečnostjo oziroma sodita v kategorijo „mučencev noči". Njihovo zdravljenje je najlaže in ga moremo opraviti v najkrajšem času. Predvsem je treba te „bolnike" rešiti „fiksnih idej". Ne gre za šalo, a pogosto pomagajo tem bolnikom „zdravila", v katerih ni niti sledu po pomirjevalnih uspavalnih sredstvih. Ozdraviti jih moremo z navadnimi tabletami sladkorja in seveda s sugestijo, da smo jim dali najboljše sredstvo, ki povzroči trenutni spanec.

V tisti tretjini bolnikov, ki ne sodijo v kategorijo „mučencev noči", je le malo zan kliničnih primerov. Vsi drugi so žrtev nevro ki nastajajo zaradi prehitrega življenjskeg ritma, ki ga danes živimo. Tem bolniko svetujejo strokovnjaki: pred spanjem nik kršne alkoholne pijače, cigaret, težkih je in močnih čustev! Namesto vsega tega skodelica mleka ali žlička medu, in span se bo povrnil!

Drobni nasveti

■ Madeže s svetlega kuhinjskega pohištva odstranimo z limonino lupino.

■ Tiktakanje ure vas ponoči vznemirja. Poskusite jo pokriti s steklenim pokrovom ali navadnim kozarcem ali pa jo položite na klobučevinasto krpo.

■ Iz divjega kostanja si lahko sami pripravite dobro lepilo. Kostanj olupite, nastrgajte in zmešajte z vodo ter zavrite v gosto kašo. Vendar pozor, kostanj je hitro vnetljiv!

■ Črna, pa tudi bela čebula sta okusen dodatek k juhi. Toda — če želimo juho prihraniti za naslednji dan, moramo čebulo odstraniti, ker razvije sicer nekatere bakterije.

■ Pri zabijanju žebljev v tanke deske, postavite žebelj najprej na glavo in nalahko udarite po njegovi konici. Topa konica bo namreč šla v les ne da bi ga lomila.

■ Stekleni zamašek se je zagozdil. Segrevajte grlo steklenice z zamaškom previdno nad ognjem.

■ Povoščeno platno bo ostalo vedno lepo, če ga čistite z mrzlim mlekom.

■ Če je metla ukrivljena, jo pridržite nekaj časa nad paro, nato jo uravnajte in obesite, da se posuši.

ZRELOST

Priljubljena časnikarka Ann Landers pravi, da koledar ne določa zrelosti. V naslednjem da je svoje bistroumne pripombe o problemih človekovega dozorevanja v katerikoli starosti.

Moja dnevna pošta mi nespodbitno dokazuje, da veliko ljudi nikoli ne dozori; da je nešteto posameznikov, ki so morda finančni mogotci in velikani v poklicu, v mnogih ozirih pa so pravi čustveni pritlikavci. Samo to, da je mož zamenjal palec s cigaro, nikakor ne kaže, da je dozorel. Prepričajmo se ob odličnem pravniku, ki se ne more rešiti gospodovalne matere, ob ženi srednjih let, ki hoče še vedno biti očkova mala deklica, ob vnetem jedcu, ki mu uživanje hrane nadomešča ljubezen, ob večnem don Juanu, ki skače od postelje do postelje, da bi dokazal svojo moškost.

Seveda ima vsak od nas v sebi več ali manj nezrelosti; popolnoma zrelega človeka ni. Kot telesna rast se tudi duševna razvija polagoma.

■ Zrelost pomeni sposobnost, da obvladamo jezo in odpravljamo nesoglasja, ne da bi bili nasilni ali uničevalni.

■ Zrelost pomeni potrpežljivost in pripravljenost, da se odpovemo trenutnemu ugodju v prid dolgoročni pridobitvi.

■ Zrelost pomeni vztrajnost; dokopati se je treba do cilja kljub nasprotjem in preprekam, ki nam jemljejo voljo.

■ Zrelost pomeni nesebičnost, ki posluša potrebe drugih.

■ Zrelost pomeni sposobnost, da se spoprimemo z neprijetnim in z razočaranjem, da bi postali zagrenjeni.

■ Zrelost pomeni pon nost. Zrel človek zmore re „Zmotil sem se." Zna tudi či: „Žal mi je, oprostite!" Zr človek ne reče: „To sem va že prej povedal," kadar se i kaže, da je imel prav.

■ Zrelost pomeni sposo nost, da mirno prenašamo sto, česar ne moremo spre niti.

■ Zrelost pomeni spozn nje, da smo drug od druge odvisni; zrel človek je poš in mož beseda.

■ Nezreli imajo izgovor vse. So kronično počasni, bre brižni, nezadovoljna bitja, ki vdajo krizi. Njihovo življenj je zmeda prelomljenih obljub nedokončanega dela in bivš prijateljev.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — To

„Naj ga obvežem? Močno krvavi," je rekla Ana.

„Ne! Pustili ga bomo, da bo počasi izkrvavel," je dejal Vojko, ki je imel fanta že nekaj časa na sumu, da ima nekaj za bregom. Nedavno so našli mivko v zaklepih mitraljezov, pri zbrojevki in pri brenu pa sta bili odlomljeni udarni igli. Fant je bil dva meseca v brigadi. Prej je bil v begunjskih zaporih, od koder je šel takoj v hosto. Nase je opozoril, ker je preveč spraševal, na kar so Vojka opozorili skojevci. Tudi njegovo obnašanje ni bilo uravnovešeno in Vojko je po pogovoru z njim spoznal, da ga nekaj teži.

Grega je prestrašeno strmel v rano. Z vsako kapljo krvi, ki je padla na zemljo in se odcedila, ga je bilo manj. V njegovih zbeganih očeh se je zrcalil strah, da bo umrl.

„Povej nam, kdo te je poslal in s kakšno nalogo, pa te bomo obvezali."

Ranjenec se je začel tresti v mrzlici. Nato je udaril v histeričen jok.

„Če nisi storil nič hudega, se ne boj. Bi šel rad v bolnišnico?"

Grega je prikimal. S krvjo se je odcejala tudi njegova trdnost.

Tedaj se je vrnil Boris z borci.

„Vse bom povedal, samo obvežite me!"

„Gestapovec," je dejal Vojko Borisu, Ani pa je naročil, da ga obveže.

Poslala sta borce v zasedo in ga kar ob drevesu zaslišala. Poslal ga je major Wolf, da bi odkril bolnico Franjo, o kateri so vedeli, da je nekje v hribih nad Cerknim. Prej je delal za fronto, bil je izdan... V zaporu so mu dokazali, da je zbiral hrano za partizane in jim pošiljal vojaške podatke. Nečloveško pretepen se je uklonil volji gestapa.

Vojko je vedel, kje je bolnišnica, saj so jo spomladi, ko je bil na vojaškem tečaju, reševali, ker so bili Nemci prodrli že v njeno neposredno bližino.

Ranjenca so peljali v bataljonski štab pred podzemsko kasarno. Kot pijan se je na svojih dolgih nogah opotekal med njimi. Vojku se je skoraj smilil, saj se je obnašal, kot bi bil hipnotiziran.

Pred kasarno so naleteli na Orlova, ki je imel vojaško uro. Povedali so mu, kaj se je zgodilo. Razkoračil se je pred fantom in v obraz mu je udarila kri:

„O, ti svinja gestapovska! Bolnišnico da bi bil izdal? Tisto, kjer je sedaj naš komisar Pajk? Da bi ga Nemci zaklali?... Zato si se šel ustrelit! In ves bataljon si mi spravil na noge!"

S svojo medvedjo šapo je usekal jetnika po obrazu, da se je pri priči zvalil v prah. Na tleh ležečega je brcnil v koščeno zadnjico in se razbesnel:

„V prah bi te zgazil! Vstani! Postrojil bom bataljon in ustrelili te bomo v svarilo vsem takim!"

Orlov je že potegnil pištolo. Vojko je stopil k njemu in mu nekaj šepnil.

„Ti boš meni odrejal, kaj naj napravim in kaj ne?!"

„Samo opozoril sem te, tovariš Orlov. Blisk je naročil, da, če bomo koga dobili, naj ga takoj pripeljemo k njemu v divizijski štab."

To je Orlova pomirilo, zato se je obrnil k Vojku in užaljeno dejal:

„V pasjo rit ga peljite, če hočete. Jaz bi z vsakim gestapovcem opravil kratko. Strel skozi črepinjo, in amen!" se je obrnil k Ani, ki je vsa plaha stala ob strani. Povesila je oči in se na tihem razveselila ob misli, da bo samo še nekaj dni prenašala Orlova, potem pa jo čaka prijazna samota Travnikarjeve domačije.

20

Skozi sivino mokrega drevja in pršenje dežja, ki je spremljalo kolono na vsej poti po blegoški vojaški cesti se je brigada vračala na Gorenjsko. Za Mladim vrhom je je napadla nemška zaseda, ki so jo borci po kratkem boju pregnali in se z vseh strani v kolonah spustili na pobočje Martinj vrha. Tukaj so se zmeraj počutili kakor doma. Od tod so pregnali nemški policijski oddelek, ki je izkoristil odsotnost brigade, preganjal kurirje, vosovce in preiskoval domačije.

Bataljon Orlova se je nastanil v zaselku Rovte. Primož je postavil zasedo na cestni lok, kjer je bil Cankarjev bataljon že prvo leto vstaje, pozimi, pobil oseminštirideset policistov v desetih minutah. Tega dogodka so se vedno spominjali in želeli, da bi jim še kakšna skupina oholih Nemcev tako po neumnosti padla v zasedo.

Daslednji dan je Orlov odredil vajo v napadanju bunkerjev, rezanju žic in odstranjevanju žičnih ovir. Sred bojne igre jih je zmotil Tomo. Kot bi vstal iz tal, se je pri kazal na hribčku, kjer sta Ana in kuhar pobirala jabolka. Zdaj so vedeli, da se ne urijo brez vzroka, zakaj Poljak je prihajal kot ptič hudournik vedno le pred nevihto.

Tomo je prihitel iz doline. Zgodnji svit ga je bil zate kel na pobočju, kjer se je v drznem loku prebijala cesta čez reko in izginjala med strma pobočja. Z daljnogledom si je natančno ogledal most in utrdbe ob njem. Gol pro stor, betonski bunkerji, podzemski rovi... Kaj slaba pri ložnost za napad... Majhen manevrski prostor... Vse je vrisal v skico in opazoval stražarja, ki je korakal po mostu sem in tja. Potem se je odplazil kot duh skozi goščavo. Pred seboj je imel tri ure hoda do brigade. Več dni je bil že na poti. Odkrižal se je spremljevalcev.

(Dalje prihodnjič)

LIBERO BIGIARETTI

Obraz drage

Preden sem si prvič nataknil očala, sem se dolgo bojeval s seboj, da bom premagal svojo mladeniško nenčimrnost. To nečimrnost pa so mi podpihovali drugi. Že od otroštva so mi vedno govorili: „Kako lepe oči ima ta fantek!" Tedaj še pomislil nisem, da hvalijo moj globoki in otožni pogled, ki je značilen za kratkovidne. Hvalili so me samo zato, ker niso našli ničesar drugega, kar bi bilo na mojem temnikastem obrazu in suhi postavi vredno hvale.

V dvajsetem letu starosti, ko sem je začel nekam prebrisano posluževal svojih oči, mi je okulist strogo naročil očala, ki bi jih po njegovem mnenju moral nositi že davno prej.

„Ali jih moram nositi stalno?" sem z boječe vprašal. „Hočem reči, tudi takrat, ko ne berem ali pišem? Tudi ko grem na sprehod?"

„Vedno, seveda," mi odgovori mož v beli halji. „Kaj je v tem slabega? Se bojiš, da ne boš všeč dekletom?"

Po pravici povedano, sem se v tistem trenutku bal le tega, da ne bi všeč ugajal Mariji Teresi, čeprav me je tudi nagovarjala in hrabrila, naj grem k okulistu. Hotela me je celo spremiti k njemu, a sem se temu uprl. Naj povem, da je bila Marija Teresa zelo praktično dekle in meni je ugajalo ravno to, da je naglo dojemala moja večkrat nesmiselna razglabljanja in jih usmerjala v prave mere: na najino mladeniško raven. Tako je nastalo soglasje med mojim nagnjenjem k čezmernemu fantaziranju in njeno umirjeno razumnostjo. Bal sem se, da bi jo moja očala spravila iz ravnotežja. Pa ne. Za Marijo Terezo so bila očala, kot mi je rekla, nekaj nepomembnega, nekaj, kar lahko prenese tudi na mojem obrazu, ko jih pa vendar nosi toliko ljudi. To je bil dokaz, da me gotovo ne ljubi samo zaradi oči. Morda sem bil edini, ki sem se imel rad zaradi svojih oči.

Domenila sva se za popoldne, da bova šla skupaj po očala. Hotel pa sem jo presenetiti, zato sem šel sam pred določeno uro k optiku. Vstopil sem v veliko in svetlo trgovino, polno ogledal, predalnih omar in steklenih polic, na katerih so bile najrazličnejše leče in kukala. V enem kotu je bil v strop usmerjen velik, skrivnosten daljnogled, pritrjen na stojalu, ves v vijakih in ročicah. Takoj me je ponesel v fantastične strani Verna, ki sem jih bral nekaj let prej. V rokah sem imel recept in zardel sem do ušes, ko mi ga je prodajalka vzela. Ni bilo težko najti primerne leče zame. Bil sem kratkoviden kot mnogi drugi, a veliko bolj, kot sem si predstavljal. Nataknil sem si očala in se postavil pred ogledalo. Bil sem tako zmeden, da nisem videl ničesar. Odšel sem k blagajni. Skoraj opotekel sem se na cesto, v beli dan. Videl sem, da se je svet spremenil. Spremenil se je v barvah in oblikah. Tudi razsežnosti se mi niso zdele več iste kot prej. Nebo se mi je zdelo strašno visoko in resnično neskončno; moji pameti ni bilo dosegljivo. Nekaj splošno trdega se mi je kazalo v ljudeh, njih obrazi so bili zaznamovani z razpokami, gubami, dlakami, brazgotinami. Prevzel me je vtis, da sem se znašel pred vsiljivim svetom, ki je bil strašen in skoraj gnusen. Vsepovsod so bili zaznamovani in črvivi obrazi. Obleke z različnimi madeži. Na obrazih žensk, ki so me prej očarale, sem zdaj jasno zapažal praske časa, zob časa. Pričakoval sem. da bom videl svet drugače. Včasih mi je v kinu posodil očala prijatelj Stefano. Začutil sem nekakšno zavist do tistih, ki jim očala niso potrebna. Tedaj sem spoznal, da biti kratkoviden, pomeni isto, kot živeti v kraju, ki ga komaj od daleč poznaš. Pomeni isto, kot da bi zmerom živel v somračni sobi. Na cesti ob belem dnevu pa ni bilo kot v kinu. Skozi leče so bili ljudje grdi: hiše, predmeti togi, v zrak moleče krošnje dreves s svojimi preostrimi obrisi so bile kot iz papirja izrezane figure. Kdaj pa kdaj sem snel očala, ker me je začenjala boleti glava. A kmalu mu je premagala radovednost in sem si jih spet nataknil. Na terasi hiše, mimo katere sem vedno hodil, sem zagledal vrsto posod. Na pročelju cerkve sv. Blaža sem videl latinske napise, ki jih prej nisem nikdar opazil.

*

Šel sem Mariji Teresi naproti v park, kjer sva se vedno sestajala. Sprehajal sem se nemirno, dražili so me številni listi, ki sem jih zdaj videl na vsakem drevesu. Prevzel me je čuden strah, kot če bi moral prešteti vsak list posebej. Če sem za trenutek odmaknil očala, sem zagledal drevesa, stare gabre, divje kostanje, bore, ki sem jih imel rad, brez tiste nove obsedene predrznosti listov in vej... Končno sem daleč, daleč zagledal Marijo Tereso. Ob prejšnjih srečanjih sem bolj uganil, kot prepoznal njeno postavo, šele ko je prišla na pol poti drevoreda, do vodometa. Zdaj pa sem lahko skoraj videl njen obraz in nasmeh, ki ga je prilagajala srečanju z mano. Opazoval sem jo, ko se mi je bližala. Pravzaprav je bilo zaradi očal, da sem jo hladno opazoval. Opazil sem, da med hojo z desno nogo okorno suva navzven. Prej tega nisem videl. Hodil sem vedno ob njej, a od daleč sem komajda razločil barvo njene obleke.

Ko se mi je Marija Teresa približala, mi je naredila poklon in mi zagotavljala, da se mi očala odlično prilegajo. V zadregi sem se smejal in si jih nenehno popravljal. Skozi leče sem opazoval njen profil, kot gleda astronom zvezde skozi teleskop. Bolje bi bilo, da tega ne bi storil. Obraz Marije Terese je bil sicer ljubek, a opazil sem veliko pomanjkljivosti. Kože pore so bile razprte, okrog oči je imela nezdrave modrikaste lise in in nekaj smešnih dlak, ki so ji štrlele ob kotičku ustnic, ki so bile slabo obarvane in niso mogle popraviti njih pravih obrisov. Nepričakovano se mi je zazdelo, da ne bi mogel več poljubiti tistih ustnic. Nisem mogel več zadrževati neprijetnega občutka (ali je bilo to resnično razočaranje?) in Marija Teresa se tega sploh ni zavedela. Zavedela se je šele tedaj, ko sem brez vzroka neprijazno odgovarjal na njena vprašanja.

Vprašala me je: „Kaj pa je? Lahko zvem, kaj imaš za bregom?"

Tudi njen glas se mi je zdel neprijeten, tudi njen glas sem slišal skozi očala, hočem reči z neusmiljenim razpoloženjem, ki so mi ga pripravila očala.

Imela sva pokvarjen dan. Nisva znala govoriti brez osti in zase lahko trdim, da sem se vedel tako, kot bi se zarekel, da moram biti hudoben.

Marija Teresa je odšla vznemirjena in slabe volje. Jaz sem se ustavil, da bi jo opazoval pred seboj, da bi videl, če hodi tako, kot se mi je pokazala uro prej. Ne bom trdil, da je bilo odvisno samo od očal, a gotovo je, da sem se tisti trenutek ohladil do Marije Terese in za mnoge druge stvari.

Zdaj — po tolikih letih — mi svet, ki ga gledam brez očal, ni več všeč. Ni več ljubek in zabrisan, kakor se je zdel mojim mladeniškim očem, ampak neokusen, neizrazen in brezbarven kot stara fotografija.

DOMISLICE

- **Dovolj je, če le en človek zasovraži drugega, pa bo sovraštvo po malem osvojilo ves svet.**
- **Ponos, ta slepa strast, ni slep za lastne napake, a oholost je.**
- **Kdor opravlja svojo dolžnost, ga ne brigajo dobre ali slabe posledice.**
- **Od fanatizma do barbarstva je samo en korak.**
- **Človek je od glave do pete ustvarjen iz svojih želja.**
- **Tragika prinaša katastrofo in kaos, humor pa vzpostavlja red in mir v kaosu.**
- **Denar sam po sebi nič ne velja; svojo edino vrednost ima takrat, ko se od njega ločujemo.**
- **Z razmišljanjem se nesreča veča, a sreča manjša.**
- **Najteže je delati tako, da se od dela utrudimo, potem pa spimo in sanjamo o naslednjem delovnem dnevu.**
- **Dogme mirne preteklosti so prepovedane za burno sedanjost.**

Filozof in ostriga

Nekega prekrasnega jutra se je filozof sprehajal po morski obali. Bil je to eden izmed tistih ljudi, ki iščejo veličastno in stvarno razlago svoje nepomembnosti in ničevosti. Ko je tako hodil in razmišljal, se je filozof nenadoma znašel pred ostrigo, ki je ležala na pesku v svoji lupini. „No, poglejte, ta ostriga nima razuma, ki bi ga lahko obremenila z dvomi," je razmišljal filozof. „Nima prstov, da bi jih lomila pri delu; nikdar ne bo mogla reči: bolijo me noge, žulijo me čevlji. Nima gumbov, da bi jih izgubila, niti zadrge na krilu, ki bi ji trgala jopico pri zapiranju, celo zob nima, ki bi jo boleli, niti las, ki bi ji izpadali."

Filozof je poln zavisti globoko vzdihnil in dalje razmišljal: „Poleg vseh teh blagodati, v katerih lahko uživa, pa ustvarja ostriga zaradi svojevrstne mehke tvari v svojem telesu — če lahko sploh tako brezlično stvar imenujemo telo — bisere, izdelke izredne vrednosti."

„Ko bi se le lahko nekega jutra zbudil iz večne agonije razmišljanja z bisernim vencem na svojem vročičnem čelu! Ko bi mi le bila hiša svetišče, nedostopno in varno kot najbolj dragocena zakladnica!"

Prav tisti hip pa je v bližini kriknil galeb, se pognal k obali, zgrabil ostrigo s svojimi kremplji, odletel z njo visoko pod oblake in jo spustil na skalnato pečino. Školjka se je razbila in ostriga je vsa gola obležala pod jutranjim soncem. V školjki ni bilo prav ničesar bleščečega in trdnega, prav ničesar, kar bi imelo kakršnokoli vrednost. Zakaj ostriga je bila zdrava. No, pa če smo že pri biseru: od njega še nobena ostriga ni imela prav nobene koristi.

FRANK GAY

Tisti časi so minili...

Widget se je odločil, da to pot ne bo zahteval denarja. Trikrat se je popeljal okrog bloka, potem pa parkiral pred hišo. Bil je debelušen in majhen.

Sklonil se je k vetrobranu, da bi si lahko bolje ogledal plavolasko, ki je kopala na vrtu. Njegov obraz je bil podoben pegasti buči, v oči je bil zabuhel, njegov nos je bil skoraj okrogel.

Stopil je iz avtomobila, v rokah je imel kovček z vzorci, in napadalno stopil k mladi ženi.

— Ste vi gospa Gideon? jo je vprašal.

Žena se je vzravnala in ga presenečeno pogledala.

Bila je takšna, kot si jo je zamislil, bolj majhna, ravno prav debela, s polnimi kolki in prsi. Njena lepota je bila nepopisna. Presenetila ga je njena dostojanstvena drža, spominjal se je nekaterih njenih manj dostojanstvenih drž.

— Saj prodajate enciklopedije, ali ne? ga je vprašala.

— Da. Pišem se Widget. Rad bi vam pokazal nekaj vzorcev.

Stopila sta proti hiši, veliki opečnati stavbi v kolonialnem stilu.

— Torej se vam je posrečilo, da ste se poročili z zdravnikom, je dejal, ko sta prišla v dnevno sobo. — Kako lepo pohištvo! Zares se vam je nasmehnila sreča!

Spet ga je presenečeno pogledala.

— Saj prodajate enciklopedije, ali ne? ga je še enkrat ostro vprašala.

— Daj no, Patsy, je rekel posmehljivo, ne bodi predrzna!

Nič mu ni odgovorila.

— Pepper Patsy, je spet dejal. — Najbolj ognjevita ribica z one strani meje! Se spominjate, da so tako napovedali vašo točko?

Počakal je, da bi njegove besede bolj dojela, potem pa je spet napadel:

— Bili ste moja najljubša striptizeta. Videl sem vas, kako ste se slačili po nočnih lokalih Baltimora in Chicaga. Nekoč sem vam v Chicagu celo naročil pijačo.

Bila je popolnoma mirna, le nekako nenavadno ga je gledala in poslušala.

— Pred tremi leti ste izginili in potem o vas ni bilo več slišati.

Prižgala si je cigareto in rekla:

— Potem pa ste nekega dne šli po ulici v Akronu in povsem nepričakovano srečali svojo najljubšo striptizeto, lase si je pobarvala svetlo, zvedeli ste, da je žena znanega zdravnika.

— Ni bilo ravno tako, je odvrnil. — Moje delo je iskanje ljudi s problematično preteklostjo, ki zdaj žive kot pošteni ljudje. Splača se mi, zaslužek je dober.

— Čas zapravljate. Moj mož ve vse!

— Pa vaši sosedje? Pacienti vašega moža?

Obrnila se je in globoko potegnila dim vase. Sprehodila se je po sobi. Ko jo je pogledal, je opazil, da ni več tako vitka kot nekoč. Še vedno pa je bila prava lepotica. S svetlimi lasmi je bila še lepša.

— Koj hočete?

— Nočem denarja. Kot sem vam že povedal, ste bili moja najljubša striptizeta.

— Kaj bi potem radi?

— Vas hočem, je dejal. Opazil je, kako se je ugriznila v ustnico. Pot mu je tekel po okroglem obrazu.

— Vse to je preteklost, je odvrnila. — Sem srečno poročena. Lahko vam dam nekaj denarja, in to je vse.

— Dali mi boste tisto, kar hočem. Nisem amater. Če nastopim proti vam, vam ne bo več obstanka v tem mestu. Z obema bo konec.

Spet je počasi stopila po sobi in potegnila dolg dim iz cigarete.

— Lahko dobite denar, drugega ne.

— Le kaj je za vas še en moški več?

— Zdaj je drugače. Zaljubljena sem.

Grenko se je nasmehnil.

— Ali vas bom imel ali pa se bom obrnil proti vam. Kaj si boste izbrali?

— Zakaj me ne pustite pri miru? ga je prosila.

Le odkimal je.

Hodila je po sobi kot ujeta žival po kletki, potem pa je prikimala, morala je priznati poraz.

— Kdaj?

— Takoj! Zgoraj!

— Nemogoče, služkinjo pričakujem.

— Potem pa v mojem motelu.

Widget se je stuširal, popil kozarec whiskyja, si prižgal cigareto in nestrpno sedel v naslanjač v udobni motelski sobi. Na sebi je imel lepo, dolgo svileno haljo, pa je bil kljub temu videti debel in utrujen.

Ni mu bilo treba dolgo čakati. Nasmehnil se je, ko je zaslišal rahlo trkanje na vrata. Vstal je, s cigareto v roki je stopil k vratom. Prijel je za kljuko in ceremonialno odprl vrata.

V sobo je vstopil visok, mišičast moški. Vrata je zaprl za sabo in jih zaklenil. Ko se je obrnil, je Widget opazil, da nosi rokavice.

Prav počasi je stopil proti Widgetu.

Widget se je zadensko umikal, samogibno in prav tako počasi kot neznanec. Ponos mu ni dovoljeval, da bi zakričal, bil pa je tudi preveč prestrašen, da bi ga vprašal, kaj hoče.

Hotel ga je marsikaj vprašati, pa je instinktivno vedel, kaj mu bo odgovoril. Groza mu je stiskala grlo.

Potem se je s hrbtom dotaknil stene. Ni se imel več kam umakniti.

Neznanec ga je stisnil za grlo, tiščal ga je močno in zanesljivo, Widgetovo upiranje je spominjalo na frfotanje metulja.

Ko je neznanec iztisnil iz Widgeta še poslednji dah, ko njegov obraz ni bil več samo odvraten, ampak tudi ubog, ga je položil v posteljo.

Morilec je šel peš do drugega hotela, vstopil je skozi stranski vhod pri plavalnem bazenu in odklenil sobo 26.

Tam ga je čakala lepa plavolaska v prozorni domači halji. Njen napeti obraz je nemo spraševal.

— Ne bo te več nadlegoval.

Potegnil jo je k sebi, segel pod njeno haljo in jo pobožal po golem hrbtu. Govoril ji je:

— Navadil sem se tega, da te delim s tvojim možem, toda že misel, da bi te imel še kdo, me pripelje skoraj do blaznosti, pa četudi bi bil to kakšna krastača, kot je bil tisti...

Zadrhtela je in se še bolj privila k njemu.

ŠPORTNI VESTNIK

● SPET ODLIČNA ZMAGA SAK

V 6. kolu nogometnega prvenstva 2. D razreda je Slovenski atletski klub slavil odlično zmago. Na domačih tleh je slovensko moštvo imelo za nasprotnika prvega v lestvici, moštvo iz Launsdorfa, in mu zadalo hud udarec. Z zmago 2:0 je Slovenski atletski klub moštvo iz Launsdorfa porinil iz prvega mesta in se hkrati oddolžil za lanski poraz na domačih tleh. Kakor je znano, je SAK v lanski odločilni tekmi za vstop v 1. razred izgubil prvenstveno tekmo 0:1. Po brezprimerni seriji zmag se slovensko nogometno moštvo uvršča na 2. mestu v lestvici za moštvom iz Wölfnitza.

Nedeljski nasprotnik Slovenskega atletskega kluba je že enkrat, pred enim letom, pokopal SAK vse upe. Launsdorf je igral v velikem slogu in šteje nedvomno med tri najmočnejša moštva v 2. D razredu. Pred 300 gledalci pa je Slovenski atletski klub šel v vodstvo v 43. minuti, ko je Peter Waldhauser, verjetno najboljše krilo nogometne skupine, zabil žogo v desni zgornji kot. Od tega časa naprej so se vrstili hudi slovenski napadi, vendar napadalci najlepših možnosti niso izkoristili. Tako se je sam znašel pred vratarjem Folti Waldhauser, tako tudi Fera Jože s kratke daljeve ni spravil žoge v mrežo. Drugi zadetek za SAK je padel v drugem polčasu, ko se je Mirko Singer po lepi podaji sam znašel pred nasprotnikovimi vrati.

Poleg mnogih možnosti pa je treba tudi omeniti, da sicer izvrstni sodnik ni prisodil slovenskim nogometašem enajstmetrovke, ko je bil Folti Waldhauser podrt v kazenskem prostoru. Po dobrem sojenju in dobri pomoči ob črti se zdi, da je Koroška nogometna zveza končno le našla odnos tudi do slovenskih nogometašev. V vseh dosedanjih tekmah te sezone so sodili zares nepristranski sodniki.

Omeniti je treba tudi borbenost gostov, ki so tokrat igrali sigurno boljši nogomet kot pred letom. Pri nekoliko sreče bi Launsdorf celo lahko remiziral. Dve izgledni možnosti sta šli „po vodi" zaradi nezmogljivosti napadalcev gostov.

Lestvica 2. D razreda

1.	Wölfnitz	6	5	1	0	14: 1	11
2.	SAK	6	4	2	0	24: 7	10
3.	Gospa sveta	6	5	0	1	25: 9	10
4.	Launsdorf	6	5	0	1	20: 7	10
5.	Steuerberg	6	4	0	2	18: 6	8
6.	Guttaring	6	4	0	2	11:11	8
7.	Glanegg	6	3	1	2	22:10	7
8.	Hörzendorf	6	2	2	2	17:14	6
9.	Weitensfeld	6	3	0	3	17:20	6
10.	Kraig	6	1	2	3	5:13	4
11.	Zweikirchen	6	1	0	5	10:18	2
12.	Zweinitz	6	0	1	5	4:16	1
13.	Sörg	6	0	1	5	4:26	1
14.	HSV	6	0	0	6	1:34	0

● NOVINEC NA PRVEM MESTU

Z brezprimerno serijo zmag se v 1. nogometnem D razredu ponaša nogometno moštvo ASKÖ Kotmara vas. V šestih prvenstvenih tekmah je moštvo zbralo 11 točk in zaseda kot novinec prvo mesto z dvema točkama prednosti. Zadnjega poraza se odgovorni športnega kluba Kotmare vasi spominjajo leto nazaj, ko je to moštvo podleglo v 2. C razredu v Rožeku, proti takrat izvrstnemu moštvu v Rožu, 2:0.

V 6. kolu 1. nogometnega D razreda je Kotmara vas izven hudo premagala favorita prvenstvene tekme, moštvo iz Mostiča/Brückl 4:0.

Zmage in izvrstni rezultati pa imajo za posledico, da je za Kotmaro vas hudo povpraševanje. Tako se ni čuditi, da je Kotmara vas zašla med najožje favorite za osvojitev prvenstva, poleg tega pa je postala tudi prijeten treninški partner za ligaške klube. Prvič je namreč Kotmara vas že stopila v javnost kot treninški partner, ko je v sredo popoldan igrala proti avstrijskemu prvoligašu Austria Celovec. Avstrija je zmagala 4:1 (2:0).

● SLAB ZAČETEK AVSTRIJSKIH ZASTOPNIKOV

Avstrijski rekordni hokejski prvak KAC iz Celovca je pretekli teden v okviru tekem za Karavanški pokal dvakrat igral v Sloveniji. Prvi nasprotnik je bil jugoslovanski hokejski prvak HC Jesenice, ki je hokejsko tekmo odločil s 7:5 (3:0, 2:4, 2:1) v svojo korist. V drugi tekmi je igral KAC v dvorani Tivoli proti Olimpiji iz Ljubljane. Tudi tokrat se Celovčani niso izkazali in so tekmo izgubili 4:9 (0:2, 4:5, 0:2). Drugi avstrijski zastopnik ATSE iz Gradca je proti Olimpiji izgubil dvakrat — 2:8 v Gradcu in 2:6 v Ljubljani.

Izredno zanimivo hokejsko tekmovanje za Karavanški pokal je letos prvič na sporedu. Za pokal se potegujejo HC Jesenice, Olimpija Ljubljana, KAC in ATSE Gradec.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

Nešportno o športu

Slovenski atletski klub nam je poslal v objavo prispevek, ki ga je s prošnjo za objavo dostavil tudi vsem koroškim nemškim dnevnikom. Ker pa je le malo verjetnosti, da bo članek v nemškem tisku objavljen, ga prinašamo v našem listu v izvirnem nemškem besedilu.

Herr Viktor Prescheren glaubt sich verpflichtet, in der Sonntagsausgabe der Kleinen Zeitung regelmäßig Angriffe gegen den Slowenischen Athletik-Klub Radsberg starten zu müssen. Wir wollen zwar nicht empfindlich sein und wegen kleinster Kritik den Beleidigten spielen, doch was sich der Sportberichterstatter in letzter Zeit in seinen Angriffen gegen den SAK Radsberg leistet, übersteigt jedes Maß. Seine Behauptungen, wie z. B. der SAK Radsberg hätte das Protestschreiben wegen des Spieles SAK—Launsdorf an den KFV gar nicht abgeschickt, er hätte ein Begnadigungsgesuch an den KFV um Herabsetzung der Strafverfügung gerichtet usw., sind nämlich reine Unwahrheiten. Warum informieren sie sich eigentlich nicht beim KFV?

Vergangenen Sonntag lasen wir leider in der Rubrik des Herrn Viktor Prescheren, daß die Spieler des SAK die Heeressportler unter der Dusche beschimpften. Sie, Herr Viktor Prescheren, der Sie so gut informiert sind, kommen Sie doch einmal zu Spielen (besonders Auswärtsspielen) des SAK, dann können Sie selbst sehen, erleben und hören, wie die Spieler des SAK oft wohl vom Publikum als auch von den Gegenspielern mit oft nicht wiederzugebenden Ausdrücken beschimpft werden.

In einem Meisterschaftsspiel wurde den Spielern des SAK vom Schiedsrichter sogar verboten, am Spielfeld slowenisch zu sprechen, widrigenfalls ein Freistoß gegen den SAK verhängt werde. Die Spieler und Funktionäre des SAK haben diese und ähnliche Vorkommnisse nie auf die große Glocke gehängt. Auch Sie, Herr Viktor Prescheren, der Sie so viel „erleben", „sehen" und „hören", wußten nie etwas darüber zu berichten.

Wie war es nun im Spiel SAK—HSV? Die ganze Spielzeit hindurch wurden die Spieler des SAK von Heeressportlern mit Ausdrücken wie „Tschusch", „Partisan", „obe mit aich iba die Karawanken" usw. beschimpft; die Nummer 5 und die Nummer 4 der Heeressportler hatten sich dabei noch besonders ausgezeichnet. Die Beschimpfungen am Sportplatz genügten jedoch nicht. Wie auf Befehl begannen die HSV-Spieler zu „holzen" und zu kritisieren, was auch zu Feldverweisen zweier HSV-Spieler führte (ein Spieler des SAK wurde in diesem Spiel verletzt und ist noch immer nicht einsatzfähig).

Welchen Zweck soll wohl diese Art von Berichterstattung erfüllen, Herr Viktor Prescheren? Sie sollten bei Ihrem großen Namensvetter, dem slowenischen Dichter in Lehre treten: Dieser hat schon vor 130 Jahren die Völkerversöhnung auf Grund nationaler Gleichberechtigung vertreten. Ein Glück für unseren Dichter Prešeren, daß Sie sich Prescheren schreiben.

—SAK—

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila: 5.00 — 6.30 — 8.00 — 10.00 — 13.00 17.00 — 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

SOBOTA, 29. 9.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.55 Glasbeni mozaik — 8.05 Družinski obzornik — 10.00 V žarišču — 10.45 Naša lepa domovina — 13.30 Teden srečanja — 14.00 Koncert — 16.00 Service — 17.10 Pestro sobotno popoldne — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Mala solistična parada — 19.05 Koračnice — 19.50 Note in beležke — 20.10 Pojoča in zveneča Avstrija — 21.15 „Kdo najbolj zna?" — 22.10 Šport — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

NEDELJA, 30. 9.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Oddaja Heinz Conradsa — 9.00 Brezskrbno nedeljsko jutro — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.10 Ogledalo mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 16.00 Radijska igra — 17.05 Ljudski koncert — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Deželni razgledi — 20.10 Avstrijska rallye — 21.15 Zadnja postaja Dunaj — 22.10 Šport.

PONEDELJEK, 1. 10.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.15 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Za prijatelje ljudske glasbe — 13.30 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 14.30 Knjižni kotiček — 16.30 Za otroke — 17.10 Kaj radi slišimo . . . — 17.56 Oddaja kmetijske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Operetni koncert — 21.30 Iz avstrijskega glasbenega ustvarjanja — 22.10 Šport.

TOREK, 2. 10. 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 11.03 Za prijatelje ljudske glasbe — 14.30 Dom in šola — 15.00 Ljudska glasba iz Štajerske — 16.30 Za otroke — 17.10 Avstrijci o Avstriji — 17.56 Oddaja sindikalne zveze — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Če se gore prepirajo . . . — 19.50 Note in beležke — 20.10 Kaj radi slišimo — 21.10 Koncert ljudske pesmi — 22.10 Šport.

SREDA, 3. 10.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Za prijatelje ljudske glasbe — 13.30 Na obisku pri koroških zborih — 15.00 Portret režiserja dr. Hans Hartleb-a — 16.30 Operetne melodije — 17.10 V dunajski kavarni — 17.56 Oddaja združenja industrialcev — 18.00 Deželni razgledi — 19.35 Za prijatelja planin — 19.50 Note in beležke — 20.10 „Smrt Pavla Gauguina" igra — 21.30 Zvezne dežele poročajo — 22.10 Šport.

ČETRTEK, 4. 10.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Za prijatelje ljudske glasbe — 13.30 Zabeleženo na koroških cestah — 14.30 Iz notne mape avstrijskih skladateljev — 15.00 Zborovska glasba — 17.10 Kviz na potovanju — 17.56 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Avstrijske godbe na pihala — 19.50 Note in beležke — 20.10 Oddaja za lovce — 21.00 Iz graškega glasbenega življenja.

PETEK, 5. 10.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Klavirska glasba — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Za prijatelje ljudske glasbe — 13.30 Ljudska glasba — 14.45 Štajerska literatura — 16.15 Žena v kmetijstvu — 17.10 Glasba za konec tedna — 17.56 Oddaja delavske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Dunaj, melodija mesta — 19.50 Note in beležke — 20.10 Orkestrski koncert — 21.30 Športni kabaret — 22.10 Šport.

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 29. 9.: 9.05 Rubrika za jugoslovanske delavce v Avstriji — Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 30. 9.: 7.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 1. 10.: 13.45 Informacije — Za našo vas.

TOREK, 2. 10.: 9.30 Narodne pesmi in viže — 13.45 Informacije — Športni mozaik — Otroci, poslušajte!

SREDA, 3. 10.: 13.45 Informacije — Le vkup, le vkup, uboga gmajna . . . — Za našo knjižno polico.

ČETRTEK, 4. 10.: 13.45 Informacije — Žena, družina, dom.

PETEK, 5. 10.: 13.45 Informacije — Slovenski operni pevci.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30 — 5.00 — 7.00 — 8.00 — 9.00 — 11.00 — 12.00 — 13.00 — 14.00 — 17.00 — 18.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

SOBOTA, 29. 9.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 S slovenskimi ansambli zabavne glasbe — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.10 Melodije za opoldan — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 S pesmijo in plesom po Jugoslaviji — 15.40 Pojo naši operni pevci — 16.40 S Plesnim orkestrom RTV Ljubljana in gostjo Jožico — 17.20 Gremo v kino — 18.15 Urad za najdene skladbe — 19.15 Z ansamblom bratov Avsenik — 20.00 Sobota zvečer — 21.00 Zabavna radijska igra: S strahom in pilulo hrabrosti — 21.34 Majhni ansambli zabavne glasbe — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 30. 9.: 6.50 Danes za vas — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.46 Skladbe za mladino — 9.05 Iščemo popevko poletja — 10.05 Še pomnite, tovariši . . . — 10.25 Pesmi boja in dela — 10.45 Voščila — 13.15 Zabavna glasba — 13.50 Z domačimi ansambli — 14.05 S slovenskimi ansambli in orkestri zabavne glasbe — 15.05 Popularne operne melodije — 15.30 Nedeljsko športno popoldne — 18.00 Radijska igra „Paset" — 18.35 Melodije z velikimi zabavnimi orkestri — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 S Plesnim orkestrom RTV Ljubljana — 22.40 Vedre note — 23.15 Nočni coctail.

PONEDELJEK, 1. 10.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.40 Z velikimi zabavnimi orkestri — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.10 Melodije za opoldan — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Amaterski zbori pojo — 14.30 Voščila — 16.40 Zvoki in barve orkestra Georges Jouvin — 17.10 Zveneča imena — 18.15 Pihalne godbe na koncertnem odru — 19.15 Z ansamblom Toneta Žagarja — 20.00 Operni koncert — 21.30 Zvočne kaskade — 22.15 Zaplešite z nami — 23.15 Popevke se vrstijo.

TOREK, 2. 10.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Z našimi simfoniki v svetu lahke glasbe — 10.15 Glasbena potepanja — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.10 Melodije za opoldan — 12.40 Slovenske narodne — 14.10 „Ali jih poznate?" — 14.40 Na poti s kitaro — 15.40 Poje baritonist Leonard Warren — 17.10 Popularni popoldanski simfonični koncert — 18.15 V torek nasvidenje — 19.15 Z ansamblom Borisa Franka — 20.00 Lahka glasba slovenskih avtorjev — 20.30 Radijska igra: Verzifikator — 21.10 Melodije v ritmu — 22.15 Od popevke do popevke — 23.15 Glasba Edgarja Varesea.

SREDA, 3. 10.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.25 Mladinski zbori doma in po svetu — 10.15 Za mlado in staro iz pravljičnega sveta — 11.20 Z nami doma in po svetu — 12.10 Melodije za opoldan — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Poje ženski kvartet — 14.30 Voščila — 15.40 Majhen recital flavtista Borisa Čampe — 17.10 Operni koncert — 18.20 Listi iz pop albuma — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Koncert simfoničnega orkestra RTV Ljubljana — 21.30 Vedno lepe melodije — 22.15 Revija popevk — 23.15 Plesni zvoki.

ČETRTEK, 4. 10.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Iz partitur operetnih mojstrov — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.10 Melodije za opoldan — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Popoldne za mladi svet — 15.40 Orkestralne vizije Demetrija Žebreta — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 S Plesnim orkestrom RTV Ljubljana — 18.50 Mejniki v zgodovini — 19.15 Z ansamblom Atija Sossa — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 22.15 Za ljubitelje jazza — 23.05 Literarni nokturno.

PETEK, 5. 10.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Glasovi v ritmu — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.10 Melodije za zabavna glasba — 14.10 Ljudske pesmi drugih narodov — 12.40 Z domačimi ansambli — 13.15 — 14.30 Voščila — 15.40 Trio za klavir, violino in violončelo v Es-duru — 16.40 Popoldanski sestanek s kestrom radia Hanover — 17.50 Človek in zdravje — 18.50 Ogledalo našega časa — 19.15 S kvartetom — 20.00 Iz jugoslovanske zborovske literature — „Top-pops 13" — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih — Paleta popevk in plesnih ritmov.

S SADNIMI DREVESCI IN GRMIČI
drevesnice
Marko POLZER
Lazar pri Veselah
SO VSI ZADOVOLJNI!

AVSTRIJA

SOBOTA, 29. 9.: 16.30 Za otroke — Jezero sredi gozda — 17.10 Za mlade — 17.35 Za družino — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Novo v kulturi — 18.55 Dober večer želi Heinz Conrads — 19.20 Pregled sporeda — Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Tihi zvoki kitare noči — 21.20 Šport — 21.50 Čas v sliki — 21.55 Zadnji obešenca.

NEDELJA, 30. 9.: 16.30 Za otroke — 16.45 Za mlade — 17.10 Za družino — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Gore in povesti — 18.30 Lastni dom — Srečanje v Solnogradu — 19.30 Čas v sliki — Šport — 20.15 Kraj dejanja — 21.35 75. rojstni dan George Gershwin-a — 22.05 Šport in čas v sliki.

PONEDELJEK, 1. 10.: 18.00 Nenavaden raj — Otrokom za lahko noč — 18.30 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — Šport — 20.15 „Dvojka" — 21.20 Ponedeljski telešport — 22.20 Čas v sliki.

TOREK, 2. 10.: 18.00 Angleščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Živalski raji — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas vsliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Vaš nastop prosim — 21.05 „Realismo e poesia" — 22.40 Čas v sliki.

SREDA, 3. 10.: 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Neznani sosedstvo — 11.00 Lov skozi Havano — 12.20 Popoldeljski telešport — 16.30 Lov na medveda — 17.10 Za mladino — 17.35 Tri žene v hiši — 18.00 Francoščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Televizijska kronika — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — Šport — 20.15 Senzacije pod cirkuško kupolo — Prerezi — 22.10 Čas v sliki.

ČETRTEK, 4. 10.: 10.00 Šolska oddaja — 18.00 Italijanščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Športni mozaik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — Šport — 20.15 Čakamo v Ashiyu — 22.00 Že skoro pozabljen pesnik.

PETEK, 5. 10.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Velikan Rembrandt — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Izgubljen v čarovnico — 19.00 Slike iz Avstrije — Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Komisar — 21.20 Diskusija o deželnozborske volitve — 22.20 Čas v sliki — Luknja v zlati kletki.

TV JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 29. 9.: 9.35 Šolska oddaja — 17.00 Vaterpolo Partizan - Mladost — 18.00 Obzornik — 18.15 Daktari — Mozaik — 19.15 Igralec je igralec — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.35 Lice ob licu — 21.25 Skrivnost morja — 22.15 Starinarja — 22.45 Kažipot — 23.05 Poročila.

NEDELJA, 30. 9. 8.05 Po domače — 8.35 Skrivnost morja — 9.25 Otroška matineja — 10.15 Poročila — 10.20 Proslava ob 30-letnici priključitve Istre — Kmetijska oddaja — 12.55 Mozaik — 13.00 Kažipot — 16.45 Knjiga išče bralca — 17.45 Poročila — 17.50 Zlatobom jokala, film — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.30 Barometer — 20.35 306 taktov z Velčovskym — 21.20 Baletna oddaja — 21.35 Športni pregled — Poročila.

PONEDELJ6K, 1. 10.: 9.05 Odprta univerza — 9.40 Šolska oddaja — 14.50 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.45 Milčinski: Butalci — 18.15 Obzornik — 18.30 Enciklopedija živali — 18.55 Mozaik — 19.00 Mladi za mlade — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.35 Avtostop, igra — 21.30 Kulturne diagonale — 21.55 Evropsko prvenstvo v košarki — 23.30 Poročila.

TOREK, 2. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 14.45 Šolska oddaja — 15.55 Vrtec — 17.15 Madžarski pregled — 17.45 Otroška risanka — 18.05 Obzornik — 18.20 Torkov večer — 18.50 Mozaik — 18.55 Izobraževalna oddaja — 19.20 Srednjebosenski rudniki — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.35 Mi med seboj — 21.35 Bratje Karamazovi — 22.25 Glasbena oddaja — 23.30 Poročila.

SREDA, 3. 10.: 8.20 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.45 Otroci naše šole — 18.00 Risanka — 18.10 Obzornik — 18.25 Športna oddaja — 18.45 Arhitektura in družba — 19.15 Mozaik — 19.20 Ob ustavnih in kongresnih razpravah — 19.45 Kozmetično oddelo — 20.00 Dnevnik — 20.35 Z mačetami v napad, film — 22.10 Nokturno — 22.25 Poročila.

ČETRTEK, 4. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 14.45 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.30 Iz zakladnice slovenske književnosti — 18.05 Obzornik — 18.20 Mozaik — 18.25 Tišina, na sporedu je nemi film — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.25 Kam in kako na oddih — 20.40 Četrtkovi razgledi — 21.30 A. Inkrelič: Mladost na stopnicah — 22.00 Poročila.

PETEK, 5. 10.: 9.25 Šolska oddaja — 14.35 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.45 Možički čarodeji — 18.15 Obzornik — 18.30 Orodna telovadba — 18.50 Za boljši jezik — 18.55 Mozaik — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.35 A. Dumas: Trije mušketirji — 22.10 XXI. stoletje — 22.35 Poročila.

Sejem plemenske živine

Zveza rejcev pincgavskega goveda za Koroško in Vzhodno Tirolsko priredi v torek 9. oktobra s pričetkom ob 9.30 uri v Lienzu sejem, za katerega je prijavljenih 30 bikov ter 180 krav in telic.

Po sejmu pincgavskega goveda priredi kmetijska zadruga Lienz dražbo rjavega in lisastega goveda.